

2000 ÅR I SKÄSTRA

Arkeologisk utredning steg 1 och steg 2

Öster-Skästra 9:31 m.fl.
Järvsö socken
Ljusdals kommun
Hälsingland

Linus Eriksson

2000 år i Skästra

Arkeologisk utredning steg 1 och steg 2

Öster-Skästra 9:31 m.fl.

Järvsö socken

Ljusdals kommun

Hälsingland

Rapport 2025:25

Linus Eriksson

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2025

Omslagsbild: Översikt över utredningsområdet. Foto: Linus Eriksson.

Länsmuseet Gävleborg medger spridning av dokumentationsmaterialet med Creative Commons licensen CC-BY, undantag kartmaterialet: ©

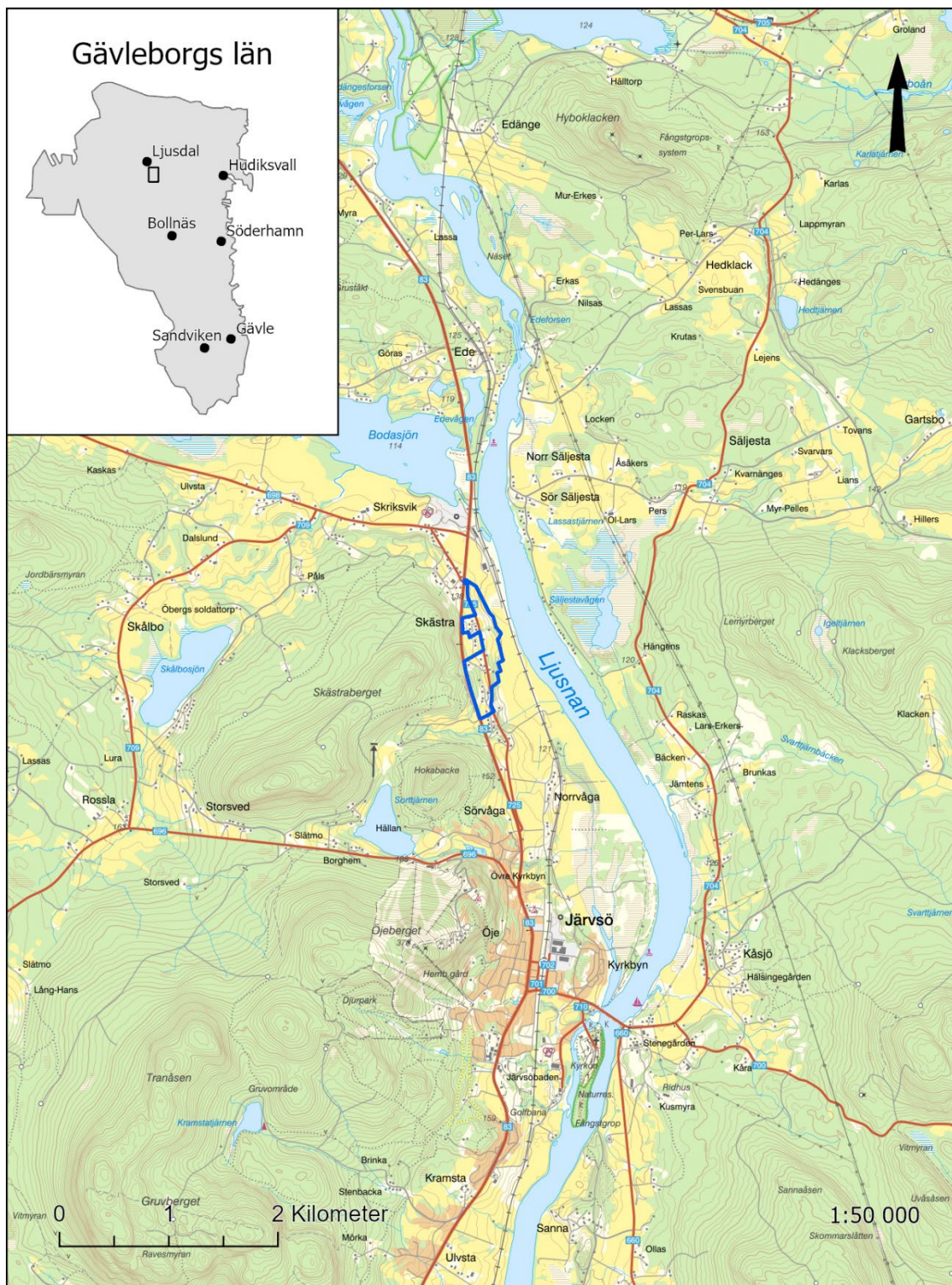
Lantmäteriet, dnr I2018/00110.

ISSN 0281–3181

Print: Trycktrean

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Syfte och metod.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Tidigare arkeologiska insatser.....	6
Resultat steg 1.....	6
Kart- och arkivstudier.....	6
Lämningar.....	9
Resultat steg 2.....	11
Boplatssområden.....	13
Blästplatser.....	19
Övriga lämningar.....	22
Objekt ej registrerade i KMR.....	26
Fynd.....	27
Analyser.....	28
Förslag på vidare åtgärder.....	29
Referenser.....	30
Administrativa uppgifter.....	31
Bilaga 1. Kartor.....	32
Bilaga 2. Schakttabell.....	40
Bilaga 3. Objekttabell.....	47
Bilaga 4. Lämningstabell.....	53
Bilaga 5. Vedartsanalys.....	56
Bilaga 6. ¹⁴ C-analys.....	58

Figur 1. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med platsen för utredningsområdet markerat med blå linje.

Sammanfattning

Länsmuseet Gävleborg har efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg utfört en arkeologisk utredning steg 1 och steg 2 inom delar av fastighet Öster-Skästra 9:31 m.fl. i Järvsö socken, Ljusdals kommun. Utredningen omfattade ett cirka 24,6 hektar stort område och syftade till att registrera okända fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. Den arkeologiska utredningen steg 1 utfördes i oktober år 2024 och utgjordes av en okulär inventering av utredningsområdet. Steg 2 utfördes i maj år 2025 och utgjordes av sökschaktning med traktorgrävare inom ytor utpekade under steg 1 med potential för fornlämningar som ej är synliga ovan mark.

Vid den okulära inventeringen påträffades nio nya lämningar bestående av tre röjningsrösen (L2024:9161, L2025:4967 och L2025:4968), två stenbrott (L2025:4965 och L2025:4966), ett område med fossil åkermark (L2024:9168), ett gränsmärke (L2024:9160), en husgrund, historisk tid (L2025:4991) och en smideslämning (L2025:4998). Vid sökschaktning påträffades sammanlagt 52 arkeologiska objekt i form av kulturlager, stolphål, sotfläckar, gropar, nedgrävningar, slagghvarp, en ränna och en stenpackning. Dessa registrerades som fyra boplatsoområden (L2025:4999, L2025:5002, L2025:5003 och L5004), två blästplatser (L1951:9134 och L2025:5000), två boplatsslämning övrigt (L2025:5006 och L2025:5008), en husgrund, historisk tid (L2025:4990) och en husgrund, förhistorisk/medeltida (L2025:4995).

Inledning

Länsmuseet Gävleborg har utfört en arkeologisk utredning steg 1 och steg 2 inom delar av fastighet Öster-Skästra 9:31 m.fl. i Järvsö socken, Ljusdals kommun. Den arkeologiska utredningen steg 1 utfördes den 1-2 oktober år 2024 efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr 5965-2024, 2024-08-14) och efter beställning av Ljusdals kommun inför detaljplaneläggning. Den arkeologiska utredningen steg 2 utfördes mellan den 6 och 15 maj år 2025 efter tilläggsbeslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr 5965-2024, 2024-11-19).

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om det finns okända fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inom utredningsområdet, samt att preliminärt avgränsa nyupptäckta lämningar inom området.

Den arkeologiska utredningen inleddes med en genomgång av Skogsstyrelsens Skog och historia-register (S&H), historiska kartor och Lantmäteriets terrängskuggning. Den arkeologiska utredningen steg 1 inleddes med en okulär inventering av hela utredningsområdet och marken kontrollerades med jordsond för att få indikationer på lämningar som ej var synliga ovan mark. Samtliga påträffade lämningar mättes in med DGPS, dokumenterades och registrerades i Riksantikvarieämbetets

Kulturmiljöregister (KMR). Lägen för fornlämningar ej synliga ovan mark pekades ut för sökschaktning.

Vid den arkeologiska utredningen steg 2 grävdes sökschakt skiktvis ned till naturligt avsatta lager med hjälp av traktorgrävare. Metalldetektering skedde löpande under pågående schaktning. Ett urval av påträffade arkeologiska objekt undersöktes till hälften via sektionsgrävning för att kunna utvinna daterbart kol ut slutna kontexter. Endast fynd av förhistorisk karaktär tillvaratogs. Samtliga schakt, arkeologiska objekt, fynd och prover beskrevs och mättes in med RTK-GPS. All mätdata har bearbetats i ArcGIS Pro.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet är cirka 24,6 hektar stort och beläget mellan 120-170 meter över havet i en östsluttning ner mot Ljusnan. Utredningsområdet utgörs främst av åkermark och hagmark, men även tomtmark och mindre skogspartier. Utredningsområdets norra del utgörs av postglacial lera/silt medan resterande ytor ligger i moränmark, bitvis med inslag av lera och silt.

Inom utredningsområdet finns endast en tidigare registrerad blästbrukslämning (L1951:9134) med den antikvariska bedömningen *möjlig fornlämning* (figur 2). I inventeringsboken från år 1980 beskrivs lämningen som uppgift om slaggförekomst efter att det vid bortodlingen av ett impediment under 1930-talet ska ha påträffats måttliga mängder med slagg (KMR). I direkt anslutning till utredningsområdets östra sida finns blästbrukslämning L1951:9133, ett 50×30 meter stort område innehållandes rikligt med slagg. Enligt uppgift från tidigare markägare ska det på platsen tidigare ha funnits en kulle som schaktats bort under slutet av 1970-talet varpå tonvis med slagg ska ha framkommit. Slaggen fraktades sedan till en åkerholme cirka 30 meter norr om lämningsytan (KMR).

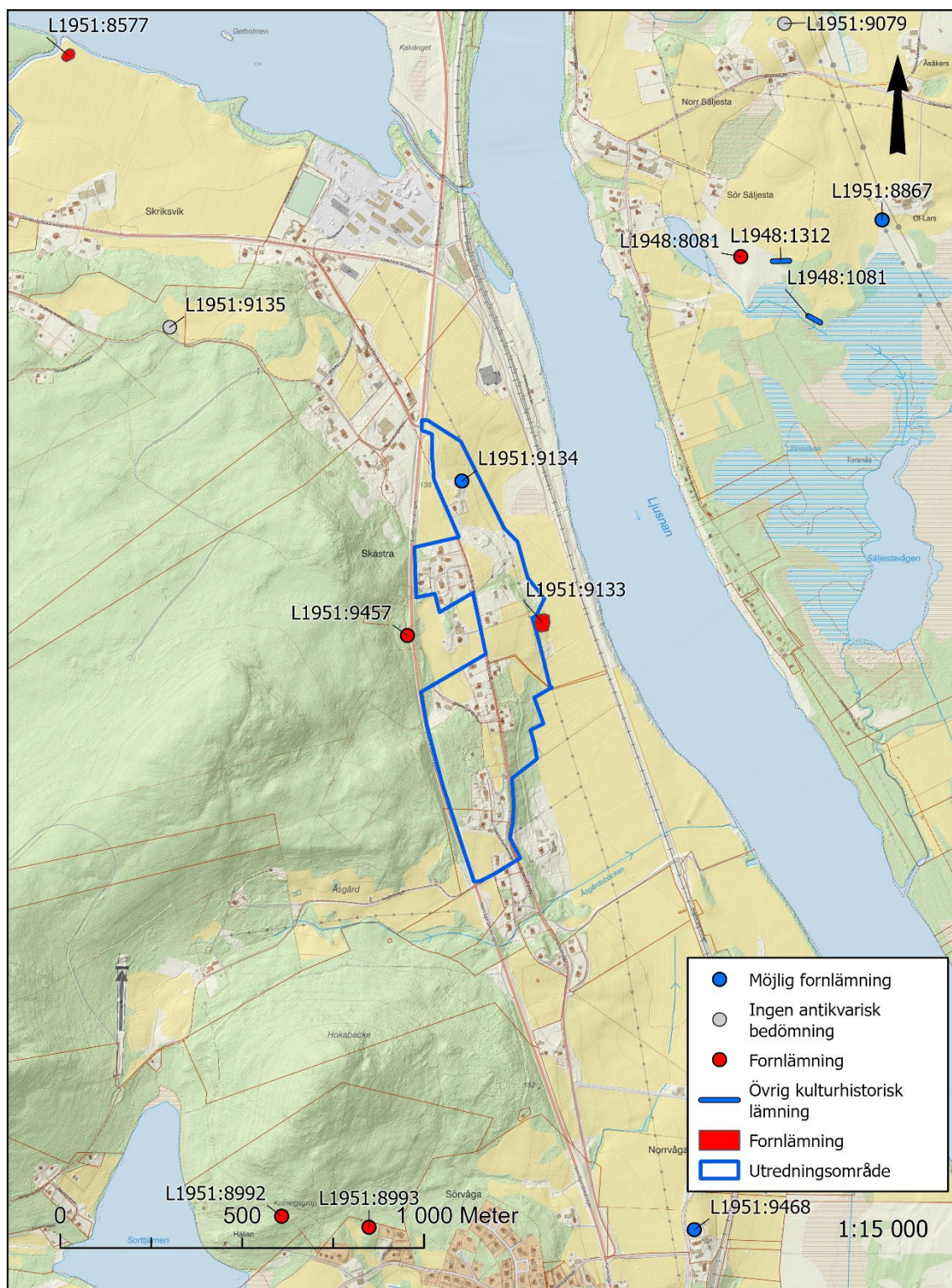
Tidigare arkeologiska insatser

Inga tidigare arkeologiska insatser är kända inom närområdet.

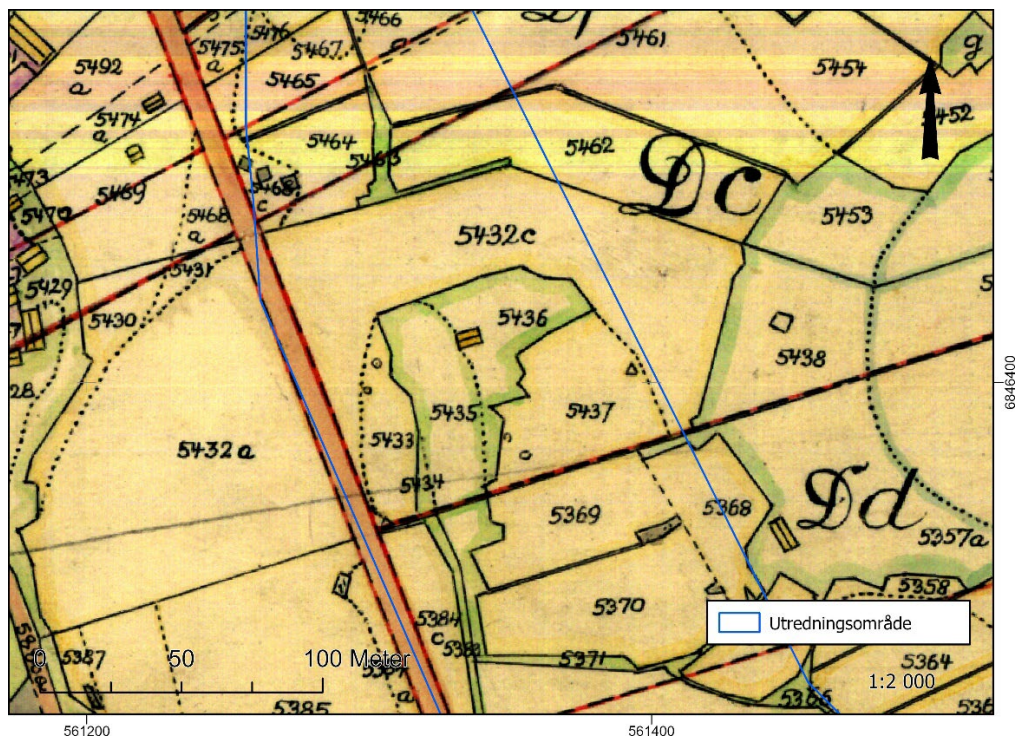
Resultat steg 1

Kart- och arkivstudier

Merparten av bebyggelsen i det historiska kartmaterialet är belägen inom fastigheter som bebos än idag. I utredningsområdets norra del finns fyra byggnader utritade i laga skifteskartan från 1855 som ej har efterföljts av senare bebyggelse (figur 3). I storskifteskartan från år 1799 finns en mindre ängsyta utritad som idag är helt överväxt av blandskog (figur 4). I laga skifteskartan från 1855 utgörs ängsytan av åkermark. I lantmäteriets flygbild från cirka år 1960 och år 1975 ser ytan ut att återigen nyttjas som ängsmark för att sedan överges.

Figur 2. Utdrag ur Lantmäteriets fastighetskarta och terrängskuggning med närliggande lämningar enligt Kulturmiljöregistret (KMR).

Figur 3. Byggnader utritade i laga skifteskartan år 1855.

Figur 4. Ängsyta utritad i storskifteskartan år 1799.

Lämningar

Totalt tio lämningar har kommit att hanteras inom steg 1 av den arkeologiska utredningen. Av dessa lämningar utgjordes nio av nyregistreringar (figur 5 och 6). Inga spår efter blästbrukslämning L1951:9134 eller husgrunderna i laga skifteskartan år 1855 var synliga ovan mark. Lämningen beskrivs vidare under resultatet för steg 2. Objektlista med utförlig beskrivning och respektive lämningsnummer finns i bilaga 4. Delkartor med markerade lämningar finns i bilaga 1.

Röjningsrösen

Tre röjningsrösen nyregistrerades. Två av dessa (L2025:4967 och L2025:4968) utgörs av mindre rösen uppbyggda enbart av natursten. Röjningsröse L2024:9161 var något större och innehöll rikligt med större slaggbitar som sannolikt hamnat i röset i samband med borttagandet av kullen på platsen för blästbrukslämning L1951:9133 vilket stämde väl med inventeringsboken för blästbrukslämning L1951:9133. Samtliga röjningsrösen har givits den antikvariska bedömningen *övrig kulturhistorisk lämning*.

Brott/täkt

Två lämningar efter brott/täkt nyregistrerades. L2025:4965 utgörs av en mindre yta innehållandes ett flertal granitblock med borrarspår (figur 5), medan L2025:4966 utgörs av ett enskilt stort granitblock med ett flertal bortbrutna stena med borrarspår. Båda lämningar har givits den antikvariska bedömningen *övrig kulturhistorisk lämning*.

Figur 5. Brott/täkt L2025:4965. Foto mot NÖ. Foto: Maria Björck.

Gränsmärke

Ett gränsmärke nyregistrerades. Gränsmärket (L2024:9161) utgörs av en cirka 1,4 meter hög rest sten av granit som ej står i aktiv gräns. Då stenen brutits via borrhning har givits den antikvariska bedömningen *övrig kulturhistorisk lämning*.

Husgrund, historisk tid

En husgrund nyregistrerades. Husgrunden (L2025:4991) utgörs av ett fåtal större spridda syllstenar och utgör sannolikt lämningarna efter ett härbre som fortfarande var takat på 1970-talet. Husgrunden har givits den antikvariska bedömningen *övrig kulturhistorisk lämning*.

Smideslämning

En smideslämning nyregistrerades. Smideslämningen (L2025:4998) utgörs av en husgrund efter en möjlig smedja (figur 6) och är uppbyggd av tätt lagda syllstenar av både natursten och slagg (beskrivs vidare under resultat för steg 2). Lämningen har givits den antikvariska bedömningen *fornlämning*.

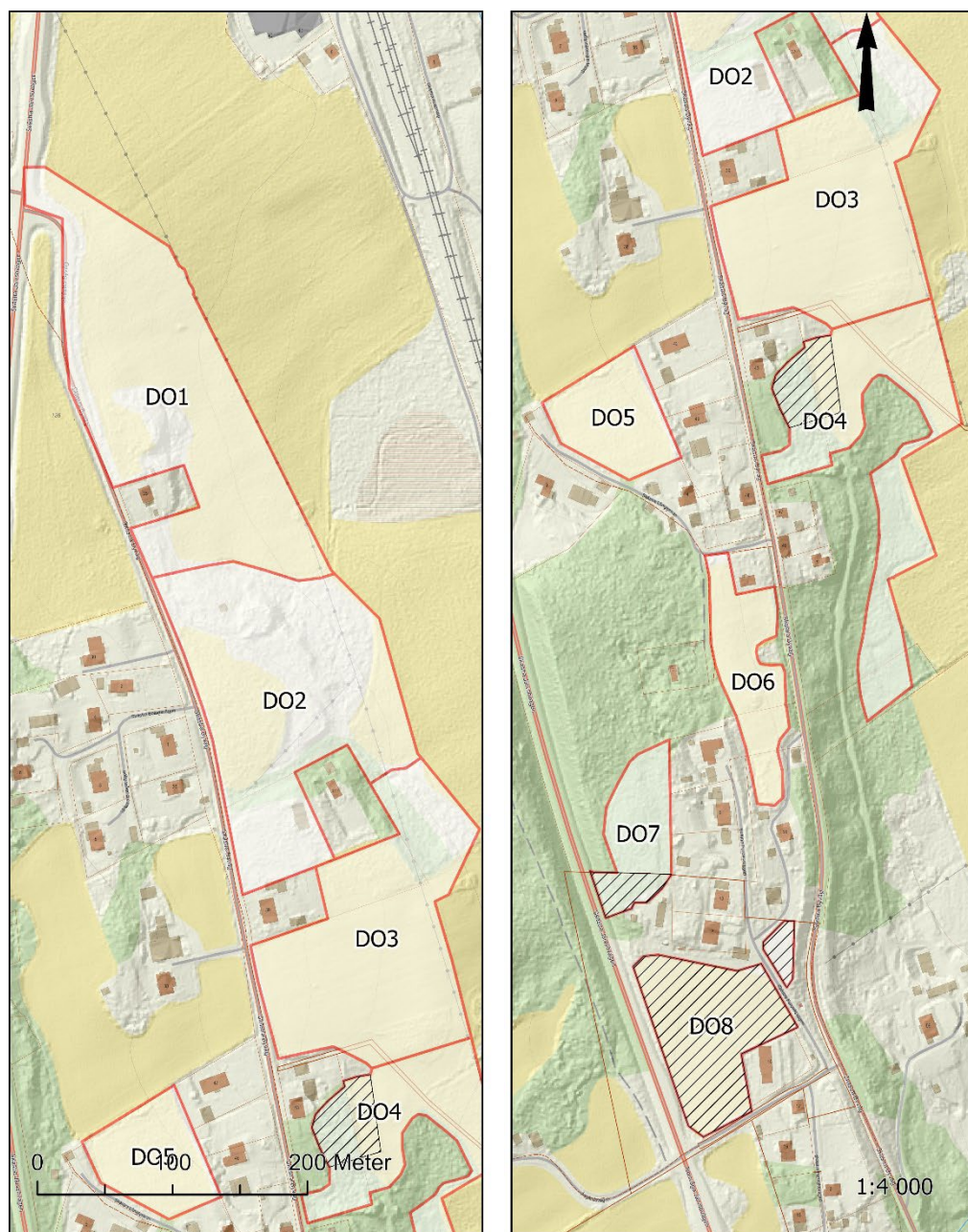
Figur 6. Smideslämning L20254998. Foto mot SÖ. Foto: Linus Eriksson.

Område med fossil åkermark

Ett område med fossil åkermark nyregistrerades. Lämningen (L2024:9168) består av tre röjningsrösen och en igenväxt åkeryta. Åkerytan finns upptagen som ängsmark i storskifteskartan år 1799 och som åkermark i laga skifteskartan år 1855. Den har behållit sin ursprungliga form och är idag igenväxt av blandskog. Lämningen har givits den antikvariska bedömningen *fornlämning*.

Resultat steg 2

Efter den arkeologiska utredningen steg 1 pekades ett sammanlagt 12,2 hektar stort område ut som möjliga lägen för boplatser från sten- till och med järnålder. Ytorna delades upp i åtta delområden (figur 7). En cirka en hektar stor yta inom fastighet Väster-Skästra 1:16 kunde ej utredas då markägaren ej gav tillstånd till markingrepp inom fastigheten. Schaktning kunde inte heller utföras inom en cirka 0,25 hektar stor yta inom och i anslutning till fastighet Öster-Skästra 8:52 då en ytligt lagd jordvärmeslang som bitvis stack upp ur marken var lagd inom området. Efter en okulär översikt av de större skogspartierna - som under den arkeologiska utredningen steg 1 var överväxta av högt gräs - kom flera ytor att utgå då de utgjorde blockig terräng och ej längre ansågs utgöra möjliga boplatssytor.

Figur 7. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta och terrängkarta med steg 2-utredningens delområden. Rastrerade ytor kunde ej utredas under steg 2.

Inom och strax söder om fastighet Öster-Skästra 4:18 har det tidigare schaktats för jordvärmeslang. Sökschakt upptagna söder om fastigheten visade att marken var kraftigt omrörd i samband med schaktningen för jordvärme, varför det ej ansågs meningsfullt att ta upp ytterligare sökschakt inom fastigheten då eventuella lämningar inom ytan ansågs vara förstörda.

Sammanlagt grävdes 213 sökschakt inklusive tre provgropar och den totala undersökta ytan uppgick till 2 312 m², vilket utgör cirka 2,1% av den utredda ytan (exklusive ej tillgängliga ytor). Schakten exklusive provgroparna var 2-20 meter långa och 0,15-1,2 meter djupa. Av de 213 schakten påträffades arkeologiska objekt i form av anläggningar eller kulturlager i 35 schakt (bilaga 1).

Sammanlagt 52 arkeologiska objekt identifierades vid sökschaktningen (tabell 1). 38 objekt kunde kopplas till sammansatta lämningsytor i form av blästplatser och boplatssområden (tabell 2) inom utredningsområdets norra och centrala del. Resterande 14 objekt kan ej kopplas samman med en större kontext. Totalt 24 objekt utgjordes av brandlager, kulturlager eller sot-/kollager. Brandlager utgjorde i detta fall lager i mer lucker jordmån innehållandes en stor mängd kol och sot som kopplas till en enskild händelse eller ett kortare händelseförlopp. Mer kompakta lager med inslag av sot och kol som anses ha avsatts under ett längre tidsförlopp tolkas utgöra kulturlager, främst vid förekomsten av bränd lera eller en rumslig relation till övriga objektstyper. Slutligen utgörs lagertypen sot-/kollager av diffusa och ofta mycket tunna lager av sot och små kolbitar som möjligtvis kan ha tillkommit i samband med rotbränder eller jordbruket.

Tabell 1. Påträffade objekt vid sökschaktning.

Objekt	Antal
Kulturlager	12
Sot-/kollager	8
Stolphål	7
Grop	6
Brandlager	4
Slaggvarp	4
Sotfläck	3
Malmupplag	2
Nedgrävning	2
Ränna	1
Härd	1
Stenpackning	1

Tabell 2. Lämningar registrerade efter sökschaktning.

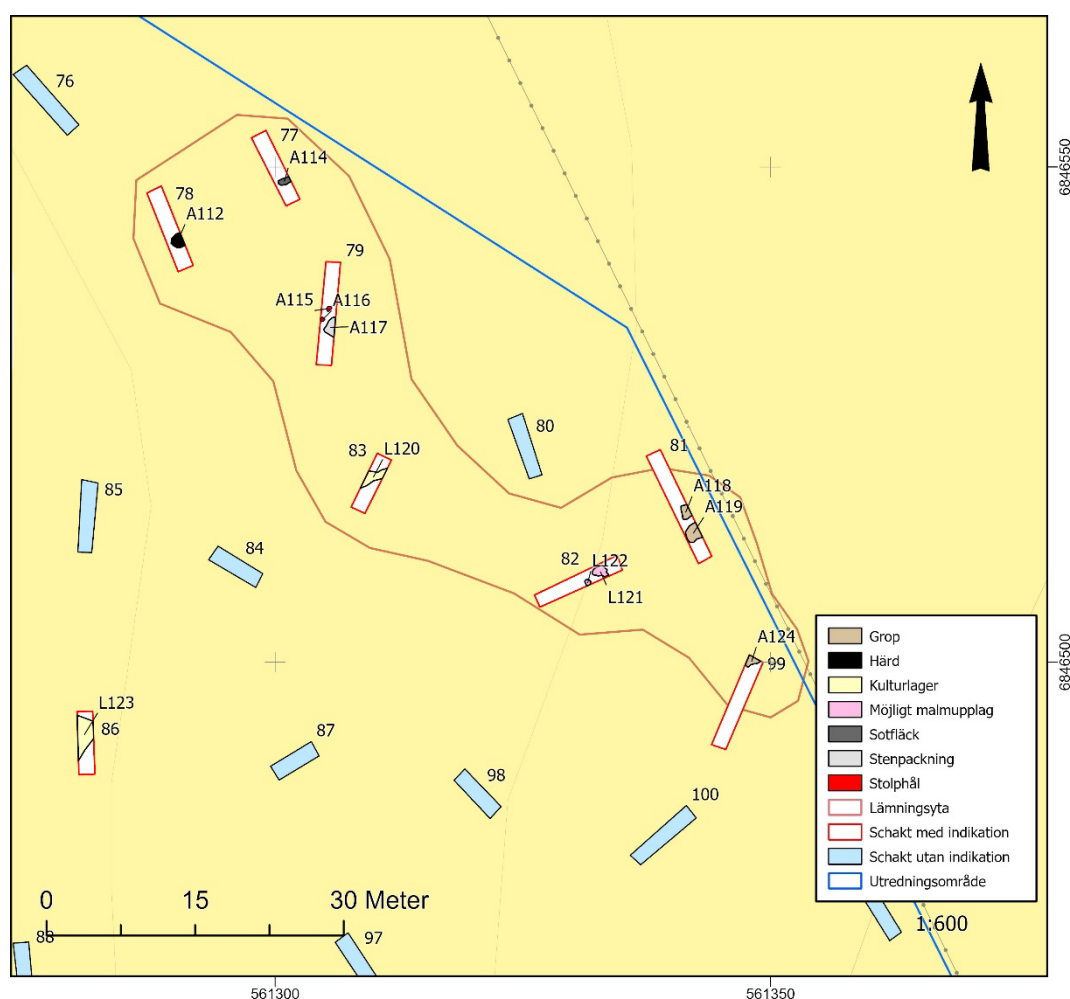
Lämningstyp	Antal
Boplatsområde	4
Blästplats	2
Boplatslämning övrig	2
Husgrund, historisk/medeltida	1
Husgrund, historisk tid	1

Boplatsområden

Totalt fyra boplatsområden nyregistrerades.

Boplatsområde L2025:4999

I utredningsområdets nordligaste del (delområde 1) påträffades ett boplatsområde bestående av tre gropar, två stolphål, två möjliga malmupplag, en sotfläck, ett kulturlager, en härd och en stenpackning (figur 8). I utkanten av härden (A112) påträffades skärvsten, obränt ben och en tand från häst (F207) samt en mindre mängd slagg.

Figur 8. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med boplatsområde L2025:4999.

Slagg förekommer sporadiskt inom hela den norra delen av utredningsområdet och kan ha hamnat i härden i samband med sentida aktivitet. Ytligt i stenpackningen (A117) påträffades tegelrester och sentida keramik. Längre ner i stenpackningens fyllning påträffades en mindre bit keramik av förhistorisk typ (F208). Båda stolphålen innehöll rikligt med bränd lera och hade påtagligt tydliga spår efter brända stolpar. Dess form talar även för att de bör ha stolpats om minst en gång (figur 9). Vid undersökning av stolphål A115 provtogs kol från det brända stolpspåret som gav dateringen 1027-1167 e.Kr.

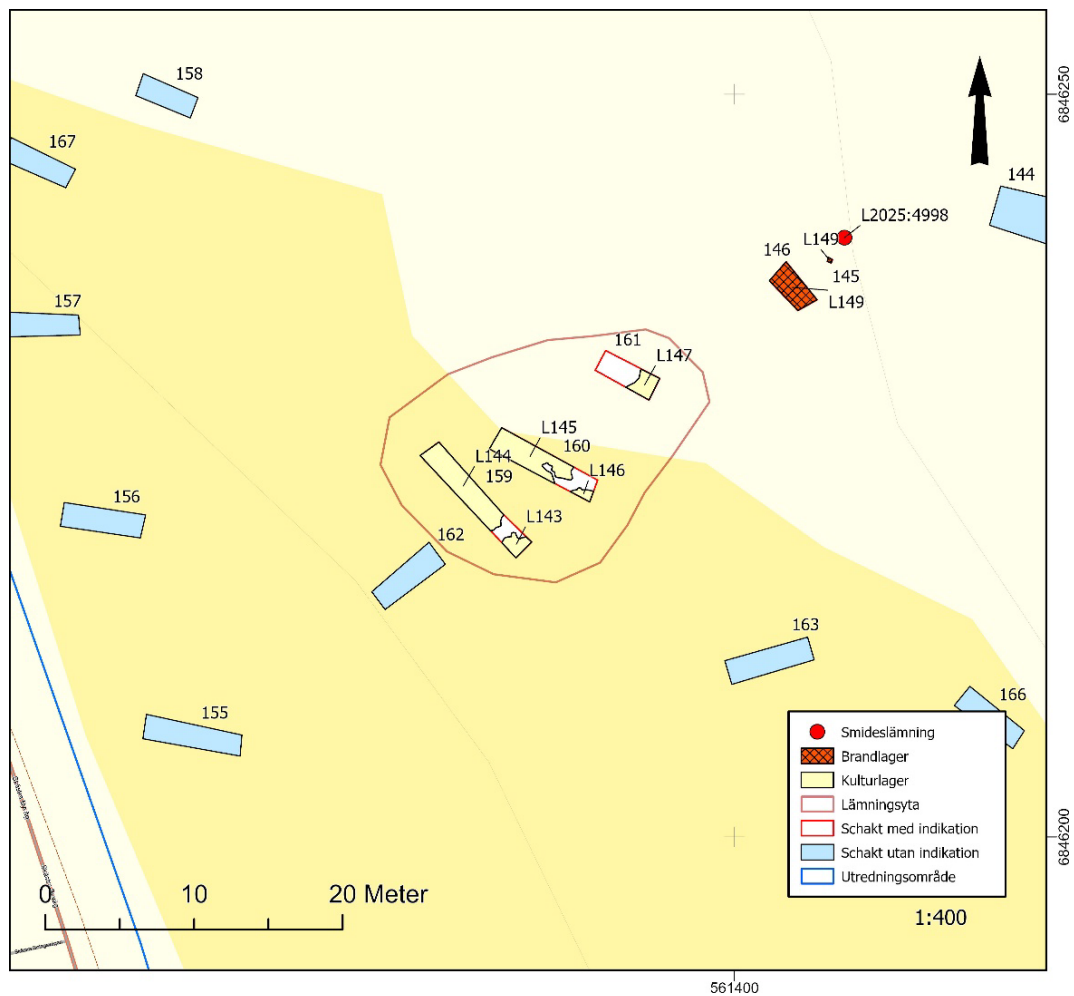
*Figur 9. Riktifierat drönarfoto av stolphål A115, A116 och stenpackning A117.
Foto: Linus Eriksson.*

Boplatssområde L2025:5002

I delområde 2 påträffades ett minst 0,1 meter tjockt kulturlager innehållandes rikligt med sot, kol och bränd lera (figur 10). Kulturlagerna L143-146 (figur 11) utgör sannolikt minst två sammanhängande kulturlager som fortsätter utanför schaktkanterna åt samtliga väderstreck. Då ett brandlager efter smideslämning L2025:4998 påträffades strax nordöst om kulturlagerna tolkades dessa inledningsvis som lämningar efter historisk aktivitet. Ett kolprov taget från kulturlager L144 daterades däremot till 775-975 e.Kr., varför kulturlagerna istället kommit att tolkas som lämningar efter boplatssrelaterad aktivitet.

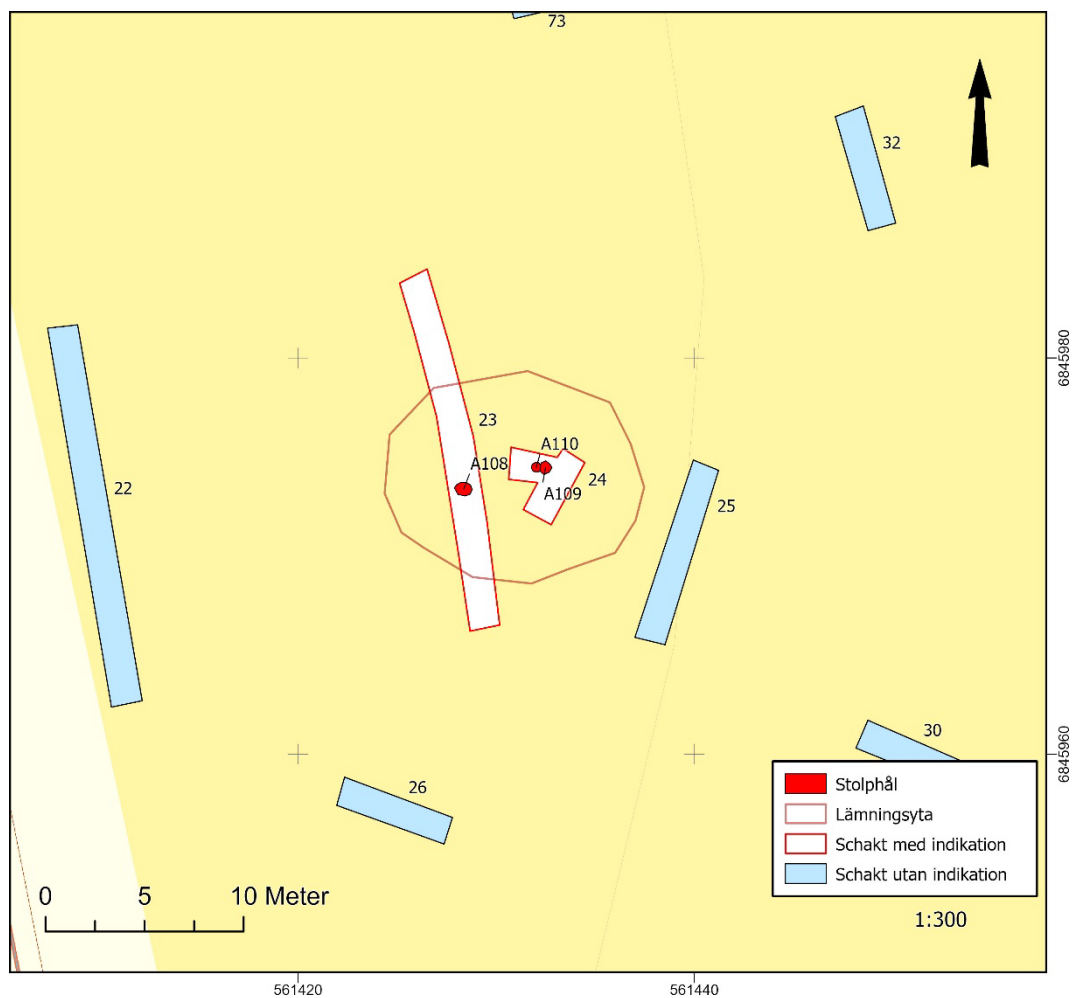
*Figur 11. Drönarfotografi över schakt 159-162 under pågående schaktning.
Foto: Linus Eriksson.*

Figur 10. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med boplatssområde L2025:5002.

Boplatssområde L2025:5003

På ett höjdläge i östra delen av delområde 3 påträffades tre stolphål med kraftig stenskonung (figur 12). Samtliga stolphål hade en i plan tydlig nedgrävning och observerades vid sökschaktning som mindre stenansamlingar i annars stenfri åkermark. Stolphål A110 är något mindre och överlagrar det något större stolphålet A109 varför A110 tolkats som en möjlig omstolpning. Stolphål A108 undersöktes till hälften och var 0,56 meter djupt (figur 13). Inget daterbart material påträffades. Då stolphålen är mycket lika i utförande antas de vara samtida, varför de i KMR registrerats som boplatssområde.

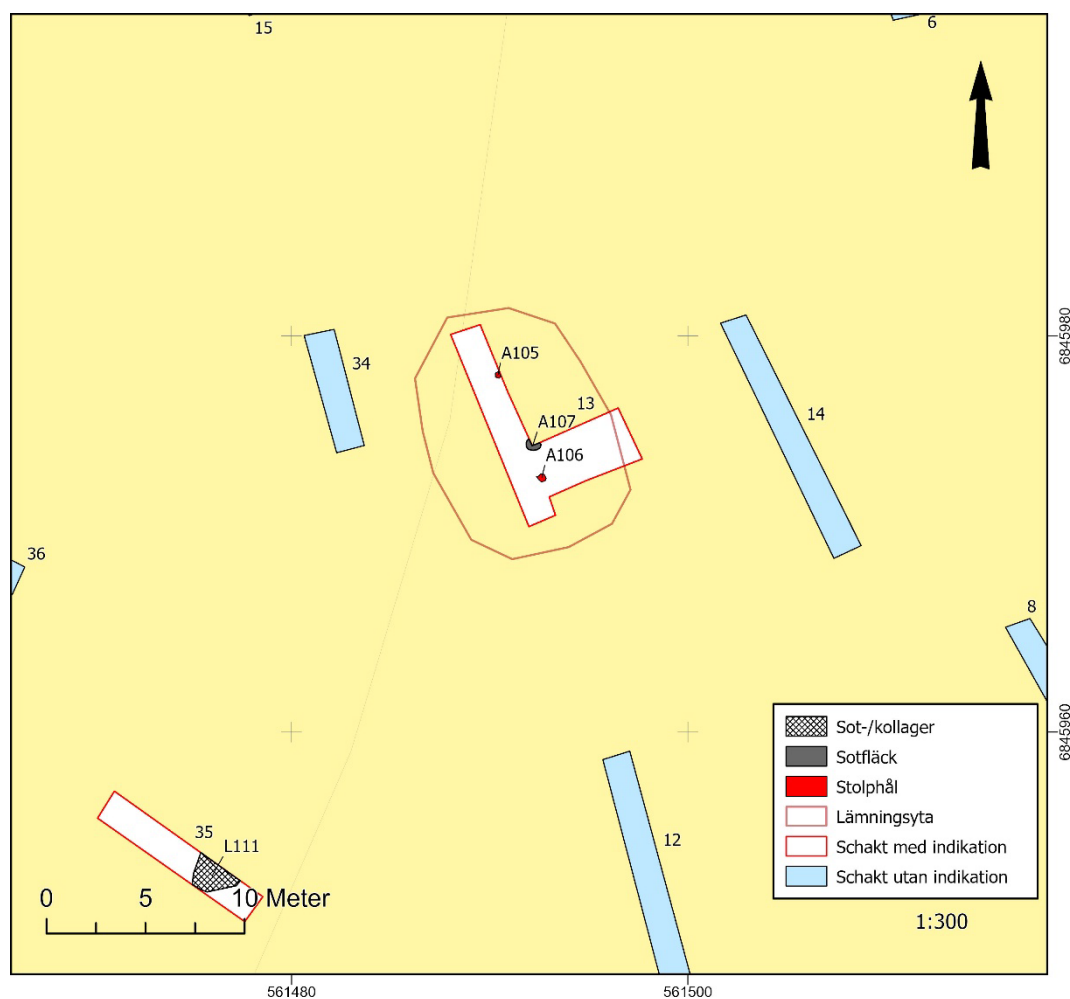
Figur 12. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med boplatssområde L2025:5003.

Figur 13. Stolphål A108 efter undersökning. Foto mot SV. Foto: Linus Eriksson.

Boplatsområde L2025:5004

På en mindre plan yta inom delområde 3, drygt 50 meter öster om boplatsområde L2025:5003 påträffades två stolphål och en sotfläck (figur 14). Marken är hårt plöjd och samtliga objekt är hårt åtgångna. Sotfläck A107 är knappa 0,03 meter djup och utgör möjligtvis botten av en näst intill helt förstörd hård. Den norra halvan av stolphål A106 var skadad av ett sentida dike. Av den ursprungliga nedgrävningen återstod 0,07 meter, men ett diffust stolpspår i nedgrävningens botten ger ett djup på cirka 0,22 meter. Vid undersökning av stolphål A105 (figur 15) provtogs kol som gav dateringen 435-602 e.Kr.

Figur 14. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med boplatsområde L2025:5003.

Figur 15. Stolpbål A105 efter undersökning. Foto mot ÖNÖ. Foto: Linus Eriksson.

Blästplatser

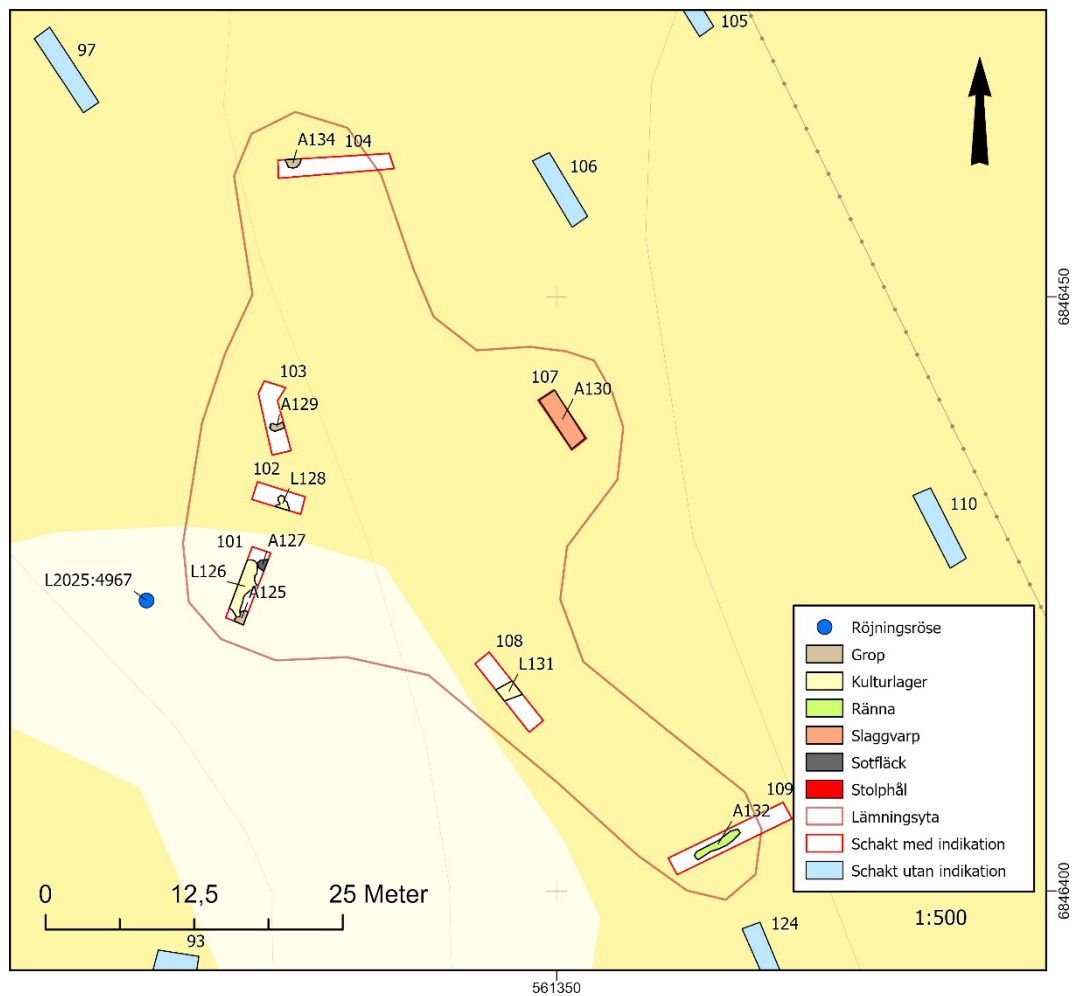
En blästplats nyregistrerades. Den sedan tidigare registrerade blästbrukslämningen L1951:9134 har i KMR uppdaterats till blästplats.

Blästplats L1951:9134

I mitten av delområde 1, strax nedanför en brant östsluttning, påträffades tre kulturlager, tre gropar, ett slagghvarp, en ränna och en sotfläck. Slaggförekomsten inom hela ytan är större än i omkringliggande åkermark, varför samtliga objekt bedöms ingå i en större blästplats (figur 16). Då blästplatser främst kopplas till förhistorisk tid och alltid utgör fornlämning skickades inga kolprover vidare för ¹⁴C-analys.

Slaggbitar i den storlek som beskrivs i inventeringsboken (0,1-0,2 meter stora) påträffades endast i slagghvarpet och inga bitar av den beskrivna storleken påträffades ytligt eller i schakten i och runt den åkerholme där slagg ska ha hittats vid inventeringen år 1980. Merparten av den slagg som påträffades vid bortodlingen av det tidigare impedimentet under 1930-talet kan därför antas ha fraktats bort i samband med arbetsföretaget.

Impedimentet bör ha legat på eller strax västsydväst om slagghvarp A130. Området ska fram till upprättandet av laga skifteskartan år 1855 ha utgjort ängsmark och slagghvarpet återfinns då strax söder om gränsen mellan åker- och ängsmark. I 1799 års storskifteskarta utgör platsen för slagghvarpet en mindre udde av ängsmark omgiven av åkermark (figur 17). Formen på udden tolkas som en konsekvens av att arbetsbördan för avlägsnandet av impedimentet utgjort en alltför stor arbetsinsats, varför det bevarades som ängsmark.

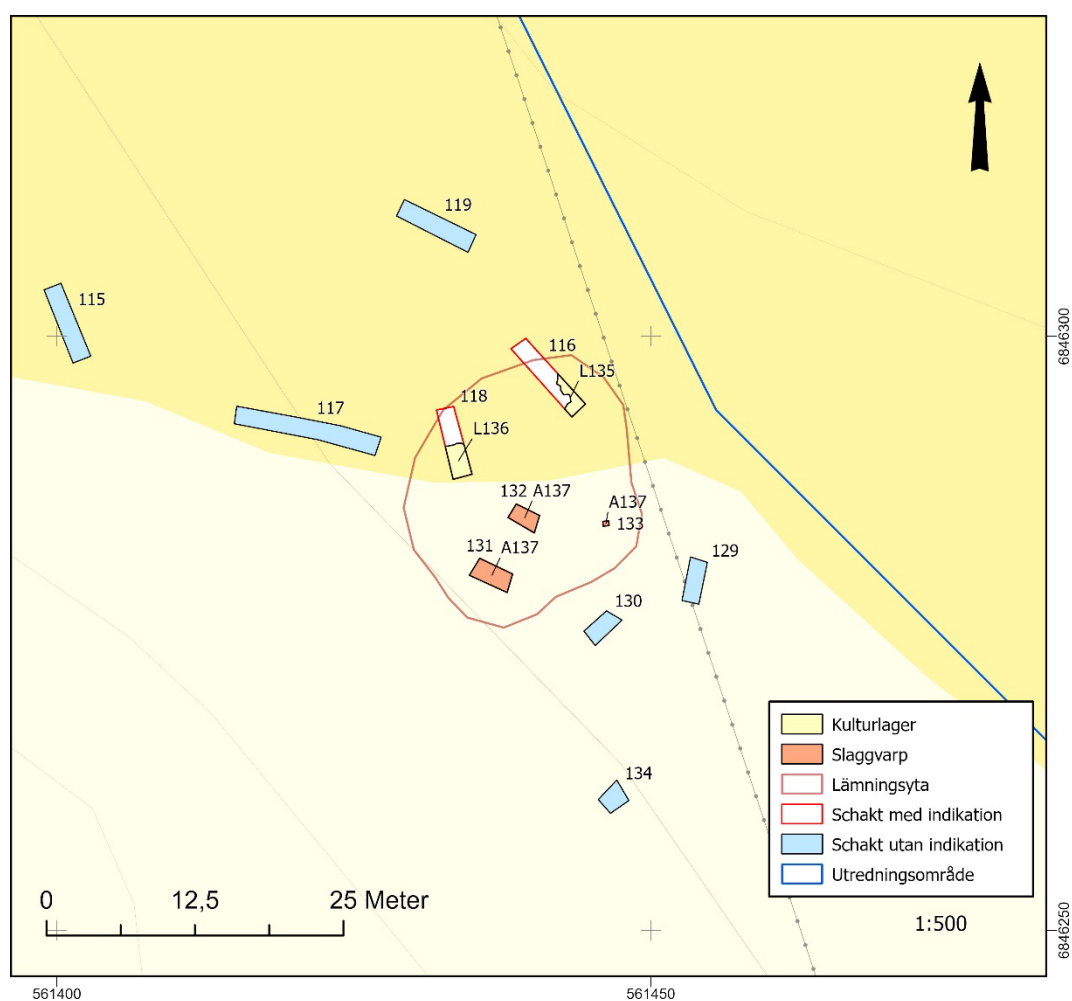
Figur 16. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med blästplats L1951:9134.

Figur 17. Utdrag ur storskifteskartan år 1799 med platsen för slaggvarp A130.

Blästplats L2025:5000

I gränsen mellan delområde 1 och 2 påträffades två kulturlager och ett slaggvarp (figur 18). Mellan kulturlagerna och slaggvarpet löper ett sentida dike från vilket en stor mängd större slaggbitar kastats upp längs med dikeskanterna (figur 19). Kulturlagerna L135 och L136 innehåller rikligt med sot, kol och slagg samt en mindre mängd bränd leda och tolkas utgöra delar av utkanten av slaggvarp A137. Slaggvarp A137 påträffades i schakt 131-133 och har avgränsats i sydöst och väst. Inga schakt upptogs i väst då marken övergår i blockig morän. Då blästplatser främst kopplas till förhistorisk tid och alltid utgör fornlämning skickades inga kolprover vidare för 14C-analys.

Figur 18. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med blästplats L2025:5000.

*Figur 19. Slagg och bottenskålla uppkastat ur sentida dike. Foto mot ÖNÖ.
Foto: Maria Björck.*

Övriga lämningar

Utöver boplatssområdena och blästplatserna registrerades två husgrunder och två boplatslämning övrigt. Husgrunderna utgjordes av brandlager och var ej synliga ovan mark. De två objekten registrerade som boplatslämning övrigt utgörs av ensamliggande arkeologiska objekt av förhistorisk karaktär men som ej kan kopplas samman med andra objekt.

Husgrund, förhistorisk/medeltida L2025:4995

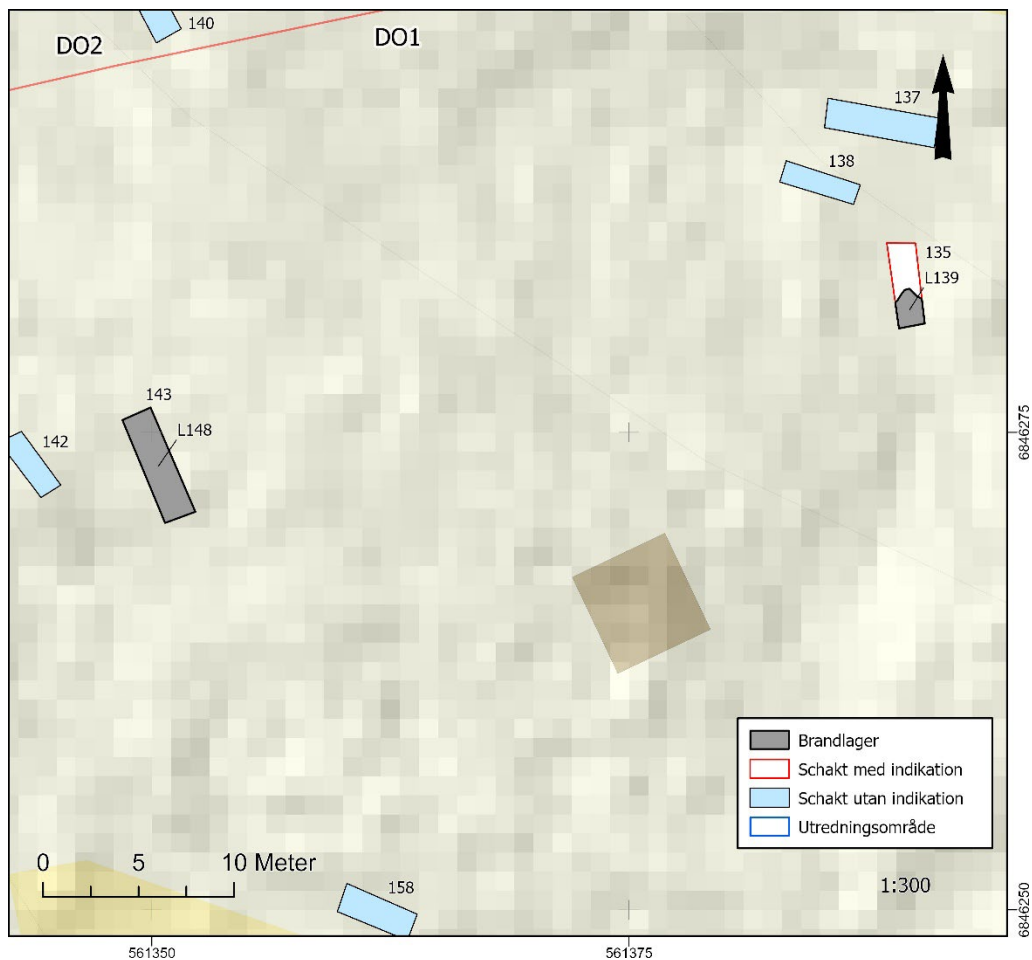
Husgrunden påträffades i norra delen av delområde 2 och utgörs av en svag närmast kvadratisk förhöjning med enstaka stenar på en annars plan stenröjd yta i nordöstsluttning (figur 20 och 21). Den utgörs av det tydligt avgränsade brandlagret L139 (figur 22) innehållandes rikligt med sot och kol samt enstaka mindre stenar. Brandlagret följer formen efter den förhöjda ytan och tolkas därför utgöra resterna efter en nedbrunnen byggnad. Ett kolprov från brandlagret gav dateringen 1394-1438 e.Kr. varför lämningen bedöms utgöra en fornlämning.

Figur 20. Drönarfoto av brandlager L139. Foto: Linus Eriksson.

Figur 21. Drönarfoto över platsen för husgrund L2025:4995. Foto från NNV. Foto: Linus Eriksson.

Figur 22. Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta och terrängskuggning med platsen för brandlager L139 (L2025:4995) och L148 (L2025:4990).

Husgrund, historisk tid L2025:4990

Husgrunden påträffades i nordvästra spetsen av delområde 2 (figur 22) vid schaktning inom en närmast plan yta med ett fåtal närliggande större stenblock. Den består av brandlager L148 som innehöll rikligt med sot och kol och var cirka 0,1-0,15 meter djupt. I brandlagret påträffades bland annat fyra lieblad (figur 23). Cirka tio meter öster om husgrunden finns husgrund L2025:4991 som utgör resterna av ett möjligt härbre och ytterligare tio meter österut står ett härbre som är i bruk än idag. Husgrunden tolkas utifrån kontexten utgöra en föregångare till husgrund L2025:4991 och det idag stående härbret. Inga spår finns av byggnaden i Lantmäteriets flygfoto cirka år 1960 eller i ekonomiska kartan år 1957. Då liebladen var relativt välbevarade och brandlagret bitvis påträffades direkt under torven tolkas lämningen vara förhållandevis recent varför den givits den antikvariska bedömningen *övrig kulturhistorisk lämning*.

Figur 25. Delar av brandlager L148 och liebladen. Foto från SSÖ. Foto: Linus Eriksson.

Boplatslämning övrig L2025:5006

Lämningen påträffades på västra sidan av delområde 2 i en svag östsluttning och utgörs av en minst 0,3×0,2 meter stor nedgrävning (A141) som fortsätter väster om schaktkanten. Nedgrävningens botten är något mörkare med inslag av sot och kol, följt av en tunn rödbränd lins (figur 24). Ett kolprov från kol i nedgrävningens botten gav dateringen 178-37 f.Kr., varför anläggningen bedöms utgöra en fornlämning.

Boplatslämning övrig L2025:5008

Lämningen påträffades på västra sidan av norra halvan av delområde 1 i en i det närmaste plan östsluttning och utgörs av kulturlager L123. Kulturlagret innehåller sot, kol, små slaggfragment och en mindre mängd bränd lera. Då inga arkeologiska objekt har påträffats i kulturlagrets direkta närhet var tolkningen som kulturlager till en början något tveksam. Kulturlagret uppvisar dock stora likheter med de kulturlager som påträffats inom de nyregistrerade boplatssområdena och blästplatserna som tillsammans med de förhistoriska dateringarna i området har lett till att lagret bedöms utgöra en fornlämning.

Figur 24. Nedgrävning A141. Foto från Ö. Foto: Linus Eriksson.

Objekt ej registrerade i KMR

Sot-/kollager

Sporadiskt inom utredningsområdet förekom små diffusa svåravgränsade lager innehållandes sot och kol, samt i vissa fall innehållandes enstaka små slaggfragment (se bilaga 3). Den största koncentrationen av dessa lager påträffades i delområde 3 direkt väster om den sedan tidigare registrerade blästbrukslämningen L1951:9133. Då små slaggfragment är ett vanligt inslag i matjorden inom den norra halvan av utredningsområdet kan det ej uteslutas att slaggen tillförts kontexterna sekundärt via plöjning. Lagernas ringa storlek och diffusa avgränsningar talar även för att de kan utgöra rester efter rotbränder, varför dessa ej registrerats i KMR.

Brandlager i och intill smideslämning L2025:4998

Direkt utanför syllstensraden tillhörande smedjegrunden påträffades ett tjockt brandlager (L149) innehållandes rikligt med sot, kol, diverse järnföremål och en mindre mängd tegel. Inget tegel påträffades vid provgroppsgrävning inom husgrunden vilket tolkats som att teglet sannolikt påförts till den mindre traktorväg som ligger cirka sex meter sydväst om smedjegrunden. I provgroppen påträffades nio järnföremål (F210). Brandlagret hör sannolikt samman med smideslämningen, alternativt att det har eldats sopor på platsen, varför det ej registreras separat.

Fynd

Enstaka små slaggfragment påträffades i flertalet av sökschakten inom utredningsområdets östra sida och matjorden inom hela området innehöll ytterst få fynd av recent karaktär. I anslutning till blästplatserna L1951:9134 och L2025:5000 förekom större slaggbitar i matjorden vilka sannolikt spridits vid plöjning över lämningarna. En mindre bit bearbetad flinta (F201) påträffades i matjorden i schakt 14, cirka tio meter östsydöst om boplatssområde L2025:5004.

I härd A112 påträffades en tand från häst (F207) tillsammans med mindre fragment av obränt ben, små slaggbitar och skärvsten. I stenpackning A117 påträffades ett keramikfragment av förhistorisk karaktär (F208) (figur 25) som saknar magring men som i samråd med sakkunniga har tolkats som atypisk yngre järnålderskeramik (Björck 2025, Bäck 2025). I provgrop 145 påträffades nio järnföremål (F210) som bland annat utgjordes av en rombisk hästkosöm och en nit (figur 26).

Figur 25. Keramikfragment F208 från stenpackning A117.

Figur 26. Järnföremål (F210) påträffade i smideslämning L2025:4998.

Analyser

Totalt nio kolprover togs under fältarbetet. Av dessa valdes fem kolprover ut från stolphål A105 (PK308), stolphål A115 (PK302), brandlager L139 (PK304), nedgrävning A140 (PK306) och kulturlager L144 (PK307) för vedarts- och ^{14}C -analys. Kolet extraherades från slutna kontexter.

Vedartsanalysen utfördes av Vedlab AB varpå utvalda kolbitar skickades vidare till Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet för ^{14}C -analys.

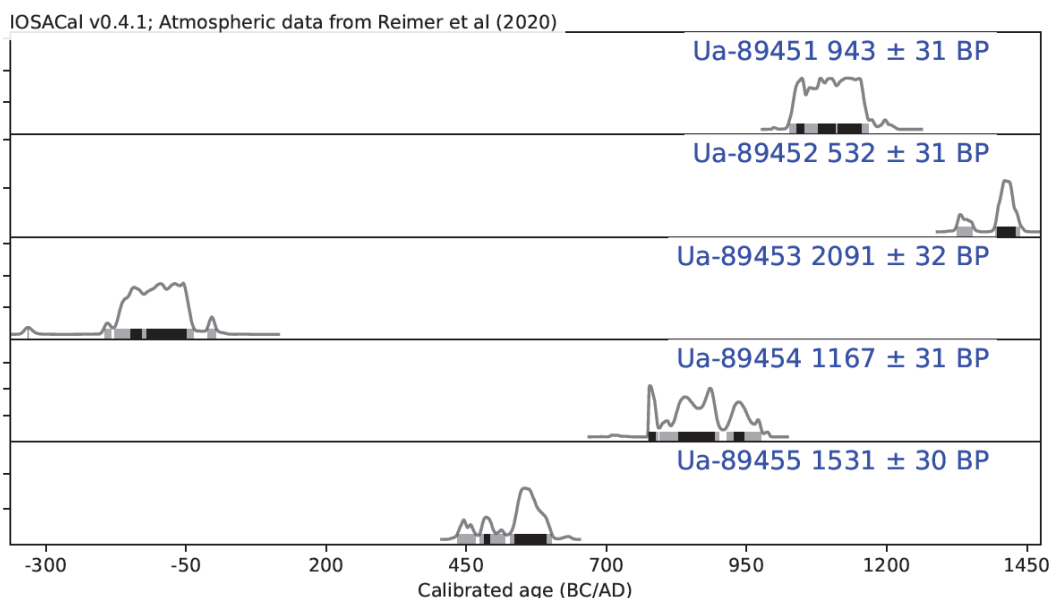
Vedartsanalys

Från stolphål A105 analyserades fem kolbitar varav tre härstammade från björk och två från gran. Kol från björk skickades vidare för ^{14}C -analys. Björk har en relativt låg egenålder på cirka 300 år vilket gör den väl lämpad för ^{14}C -datering. Den är stark och seg och används ofta som material vid tillverkning av redskap, men mer sällan som stolpar. Det är därför osannolikt att det daterade träkolet (PK308) från stolphål A105 utgör resterna efter en stolpe vilket gör dateringen av anläggningen något osäker.

Från stolphål A115 analyserades 10 bitar varav samtliga härstammade från tall. Från brandlager L139 analyserades sex bitar varav fem härstammade från gran och en från tall. Kol från gran skickades vidare för ^{14}C -analys. Från nedgrävning A140 analyserades sex bitar varav samtliga härstammade från gran. Från kulturlager L144 analyserades tio bitar varav samtliga härstammade från tall (bilaga 5).

¹⁴C-analys

Prov PK308 från stolphål A105 (Ua-89455) gav dateringen 435-602 e.Kr. med en säkerhet på 95,4% (528-602 e.Kr. med en säkerhet på 67,3%). Prov PK302 från stolphål A115 (Ua-89451) gav dateringen 1027-1167 e.Kr. med en säkerhet på 95,4%. Prov PK304 från brandlager L139 (Ua-89452) gav dateringen 1325-1438 e.Kr. med en säkerhet på 95,4% (1394-1438 e.Kr. med en säkerhet på 75,9%). Prov PK306 från nedgrävning A140 (Ua-89453) gav dateringen 333 f.Kr. till 3 e.Kr. med en säkerhet på 95,4% (178-37 f.Kr. med en säkerhet på 89,8%). Prov PK307 från kulturlager L144 (Ua-89454) gav dateringen 775-975 e.Kr. med en säkerhet på 95,4% (796-901 med en säkerhet på 57,5%) (bilaga 6).

Figur 27. Kalibrerade ¹⁴C-dateringar.

Förslag på vidare åtgärder

Inför framtida exploatering anser Läns museet Gävleborg att förundersökningar bör göras i och i anslutning till de blästbruks- och boplatzrelaterade lämningarna i avgränsande syfte, samt av området med fossil åkermark. Smideslämning L2025:4998 och husgrund, förhistorisk/medeltida L2025:4995 bör slutundersökas före exploatering.

Det är Länsstyrelsen Gävleborg som fattar beslut om vidare åtgärder.

Referenser

Personlig kommunikation

Björck, N., arkeolog vid Arkeologerna (2025). Muntlig korrespondens 29 maj.

Bäck, M. 2025, arkeolog vid Arkeologerna (2025). Skriftlig korrespondens 3 juni.

Arkiv

Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister:

<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Historiska kartor

Akt	Åtgärd	År	Arkiv
21-jär-110	Storskifte	1799	Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMA)
21-jär-241	Laga skifte, ägoutbyte	1855	Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMA)
J133-15G9d57	Ekonomiska kartan	1957	Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer: 5965-2024

Länsstyrelsens beslutdatum: 2024-08-19, 2024-11-19 (tilläggsbeslut)

Länsmuseet Gävleborgs diarienummer: 2024-272/320

Uppdragsnummer KMR: 202401123

Undersökningstid: 1-2 oktober år 2024, 6-15 maj år 2025

Projektledare: Linus Eriksson

Personal: Maria Björck, Linus Eriksson och Kerstin Westrin

Fastigheter: Öster-Skästra 9:31 m.fl.

Socken: Järvsö socken

Kommun: Ljusdals kommun

Koordinatsystem: Sweref 99 TM

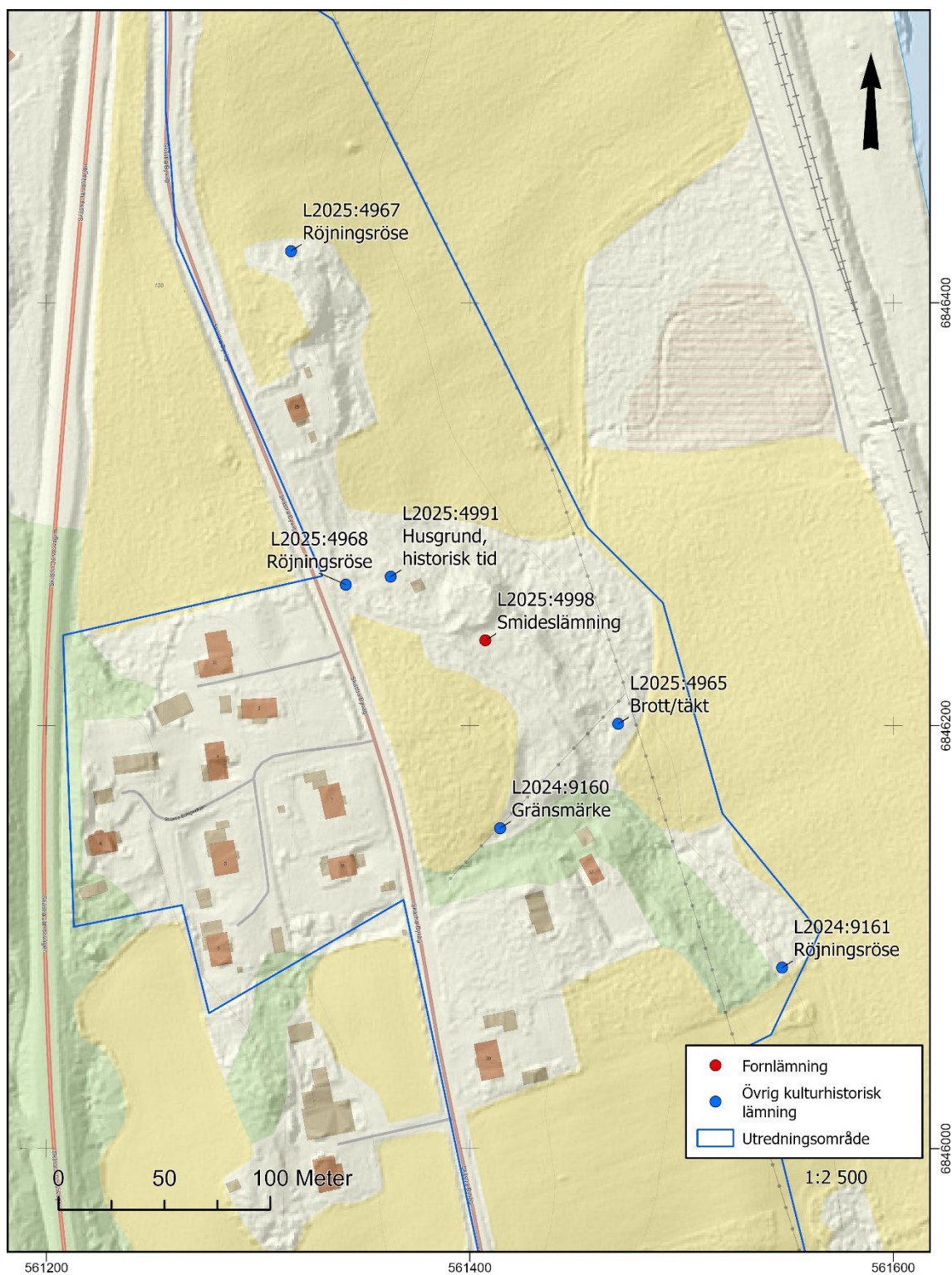
Höjdsystem: RH 2000

Undersökt area: 2 312 m²

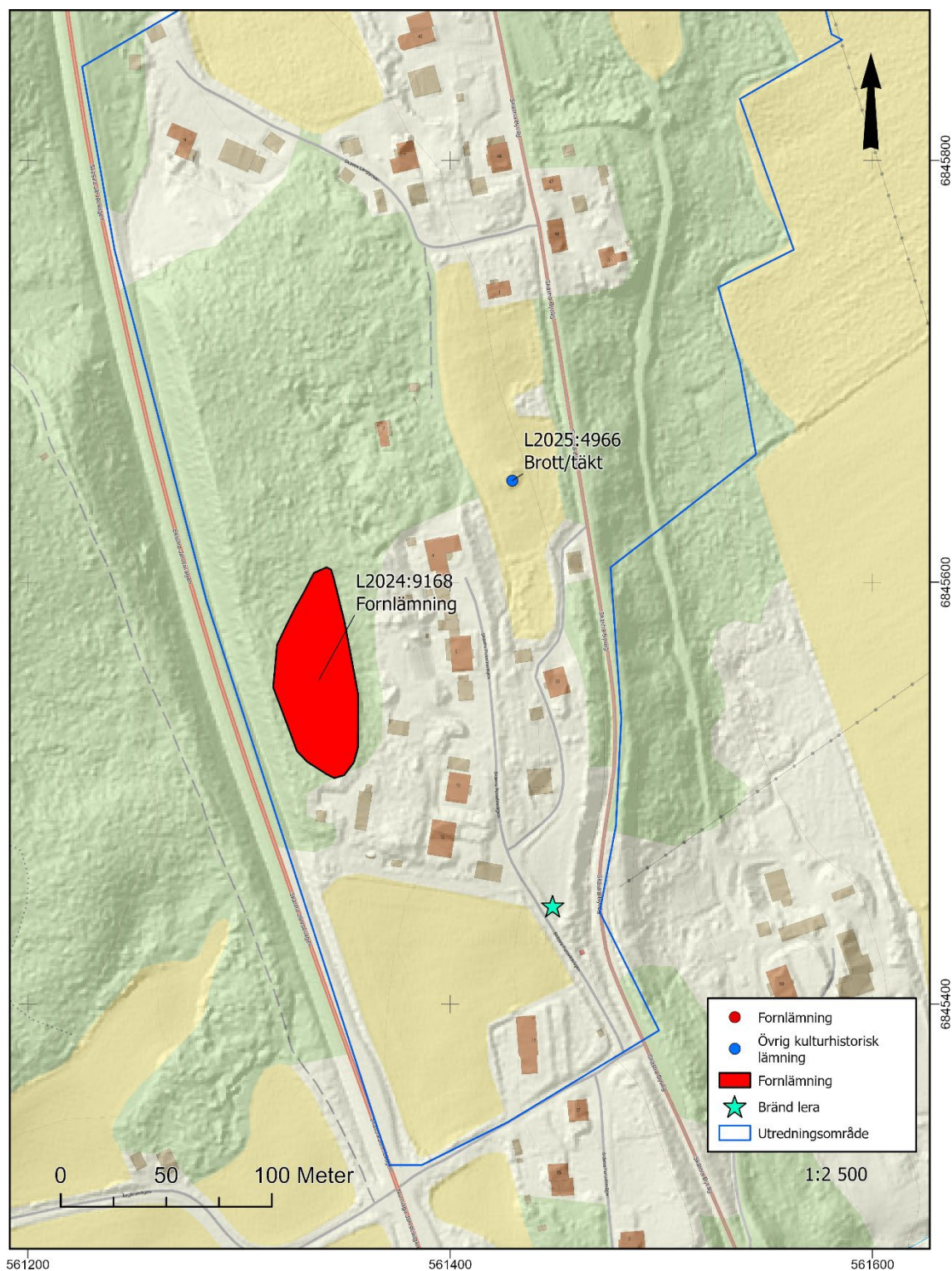
Dokumentationshandlingar: Förvaras i Länsmuseets Gävleborg arkiv och servrar

Fynd: Fynd F207 (keramik) och F208 (tand från häst) förvaras i Länsmuseet Gävleborgs magasin i inväntan på fyndfördelningsbeslut. Övriga fynd har gallrats.

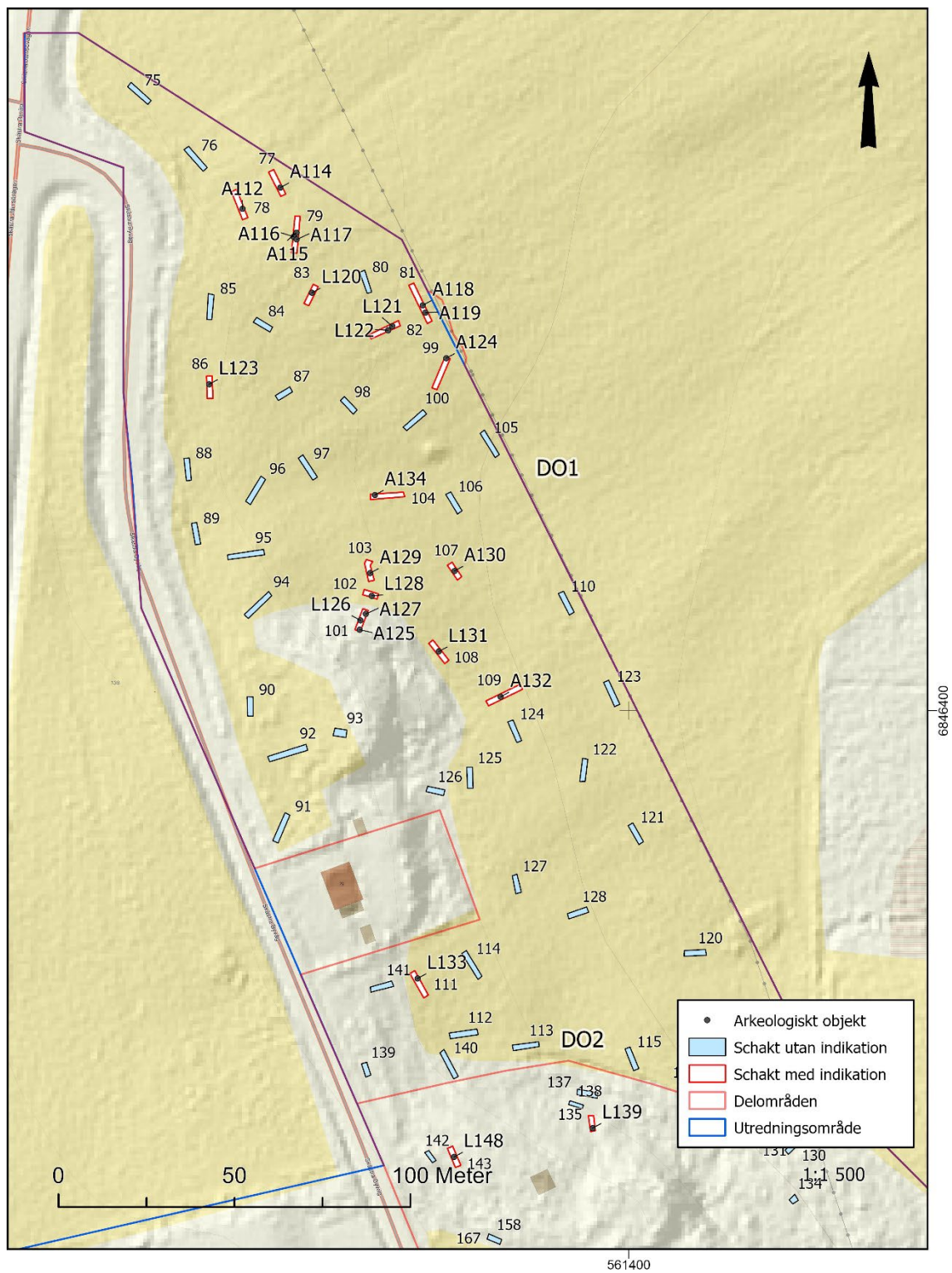
Bilaga 1. Kartor

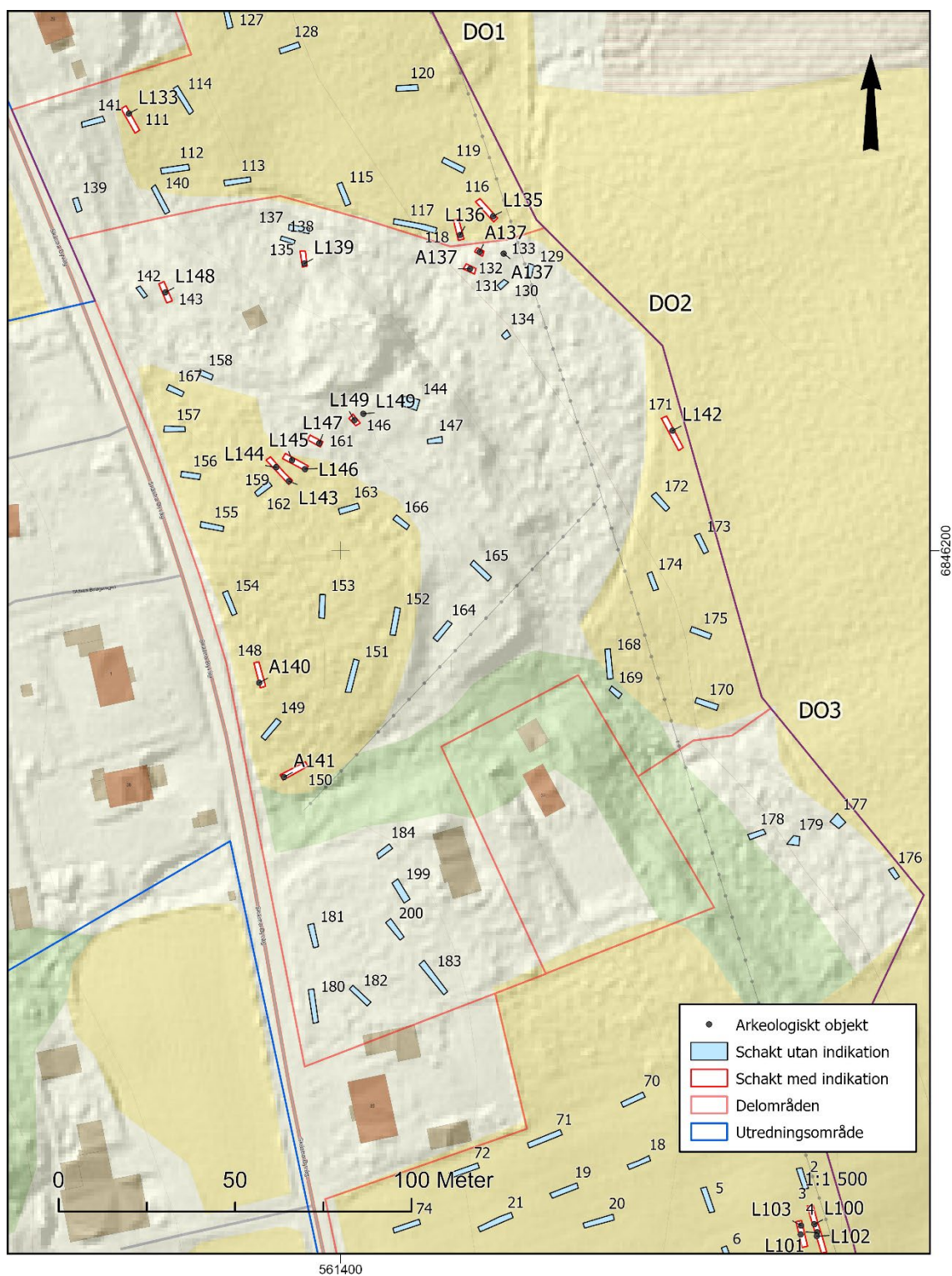
Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med nyregistrerade lämningar från den arkeologiska utredningen steg 1. Utredningsområdets norra del.

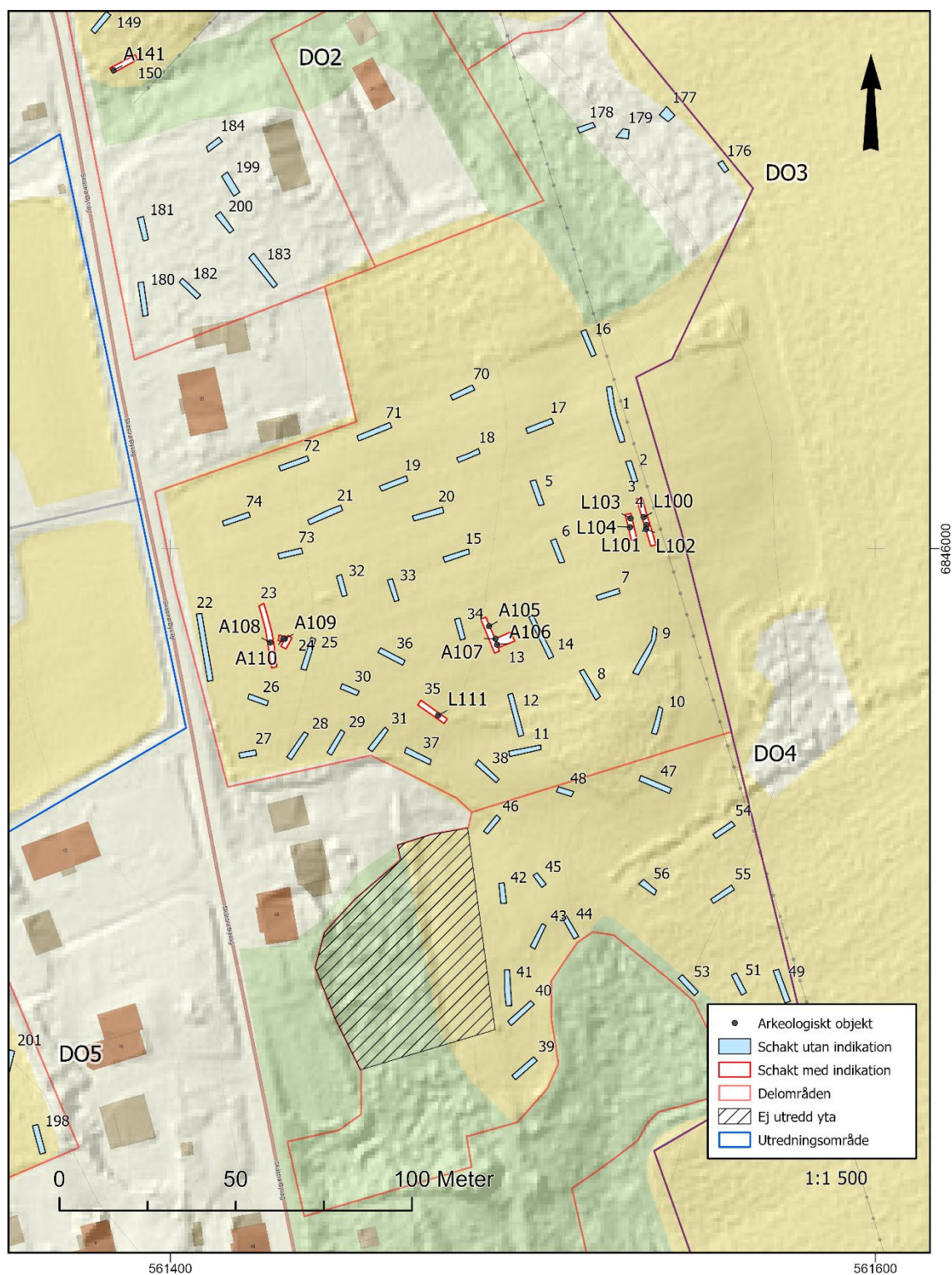
Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med nyregistrerade lämningar från den arkeologiska utredningen steg 1. Utredningsområdets södra del.

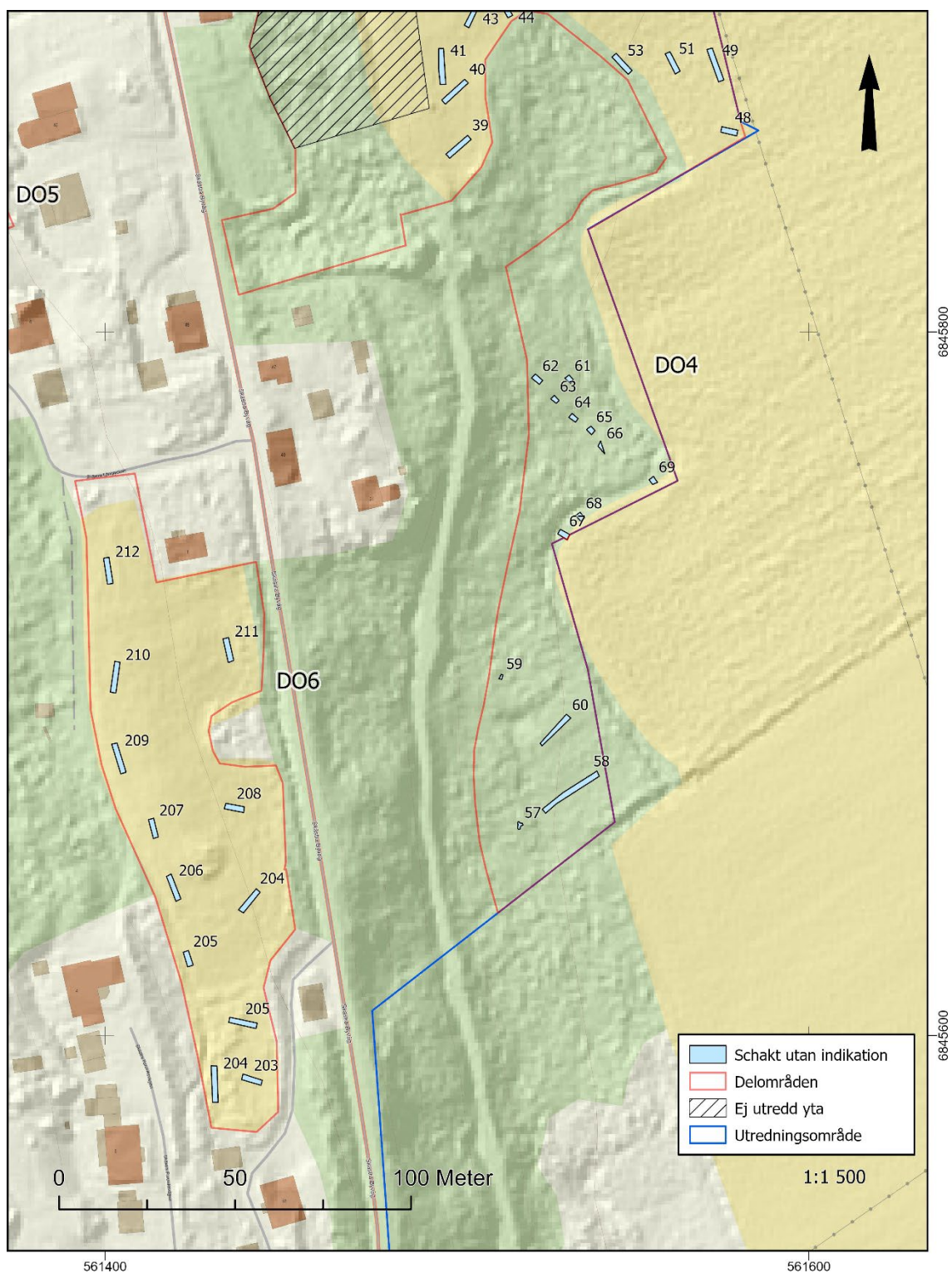
Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt och påträffade arkeologiska objekt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 1.

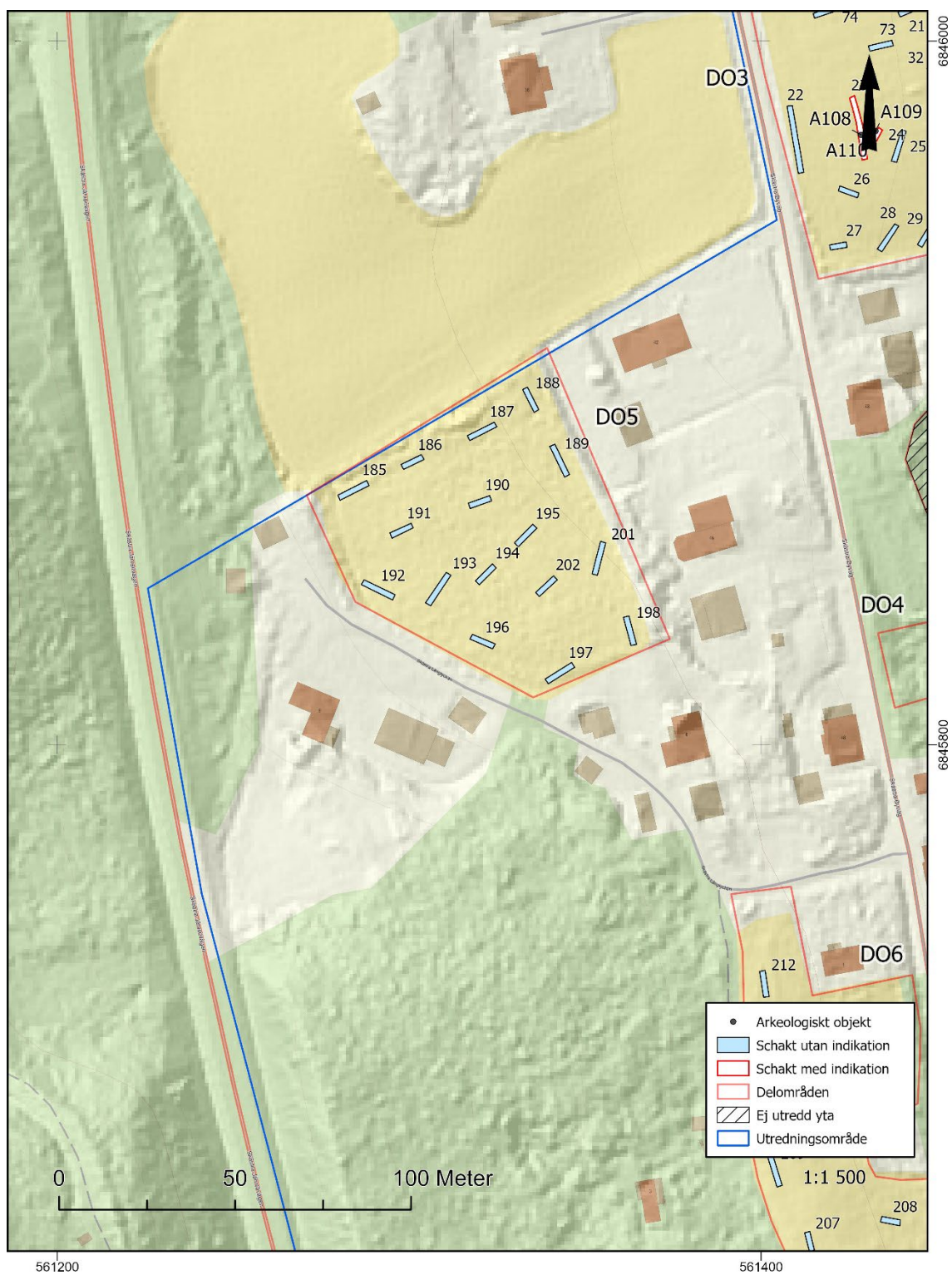
Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt och påträffade arkeologiska objekt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 2.

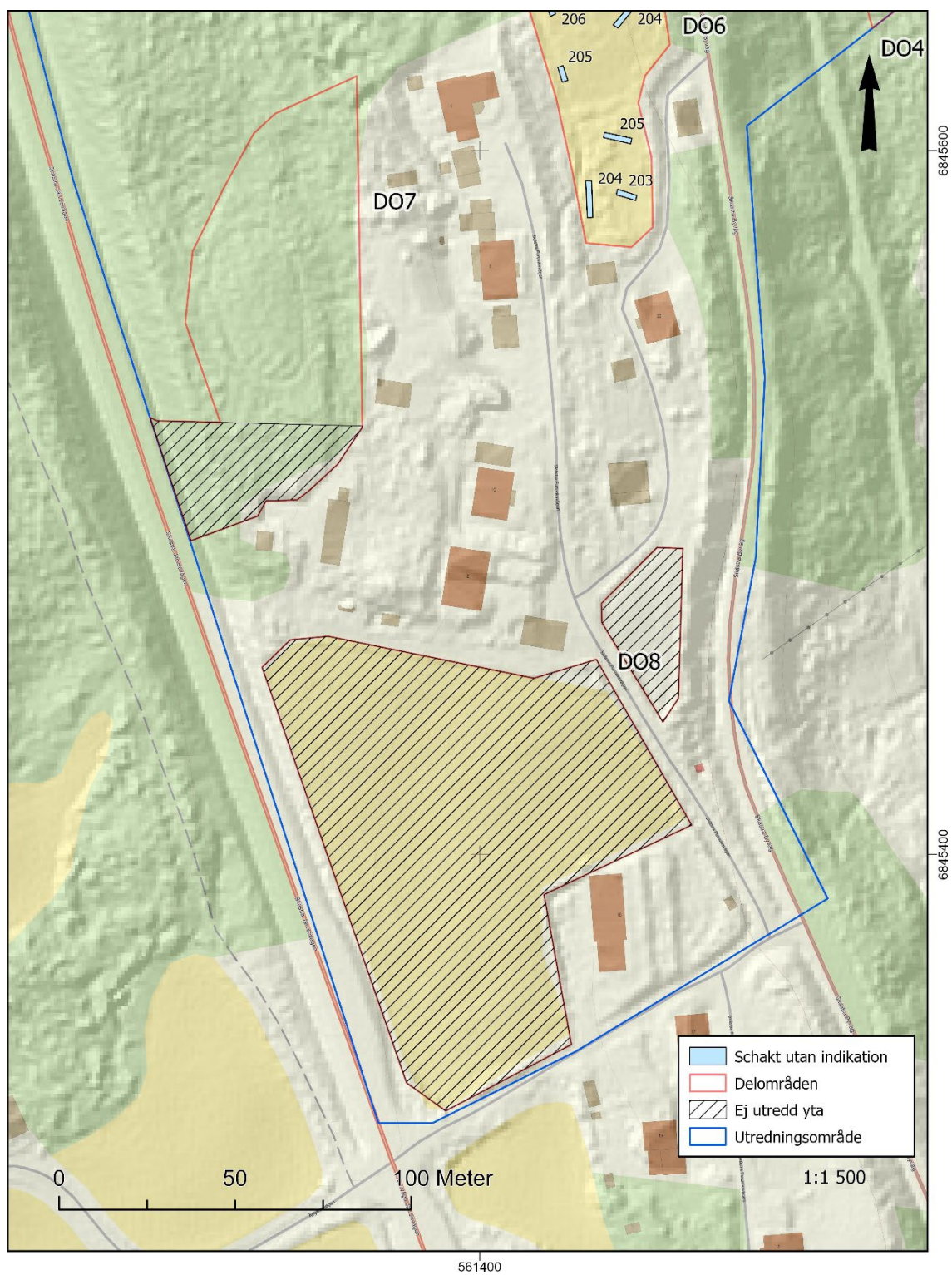
Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt och påträffade arkeologiska objekt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 3.

Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 4 och 6.

Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt och påträffade arkeologiska objekt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 5.

Utdrag ur Lantmäteriets topografiska webbkarta med schaktöversikt från den arkeologiska utredningen steg 2. Delområde 7 och 8.

Bilaga 2. Schakttabell

Schakt	Beskrivning	Djup (m)	Jordkaraktär botten	Area (m ²)	Arkeologiska objekt
1	Matjord: 0,35 m djup.	0,45	Silt	24,21	-
2	Matjord: 0,3 m djup.	0,37	Silt	9,32	-
3	Matjord: 0,5 m djup. Sotlager med bränt ben (F200), slaggfragment/ ugnsvägg.	0,56	Silt	21,77	L100, L101 och L102
4	Matjord: 0,53 m djup. Sotlager med slaggfragment.	0,6	Silt	12,06	L103 och L104
5	Matjord: 0,32 m djup.	0,4	Silt	11,67	-
6	Matjord: 0,4 m djup.	0,48	Silt	10,49	-
7	Matjord: 0,4 m djup.	0,45	Siltig lera	9,38	-
8	Matjord: 0,37 m djup.	0,43	Siltig lera	13,72	-
9	Matjord: 0,4 m djup. Enstaka slaggfragment.	0,47	Siltig lera	20,49	-
10	Matjord: 0,34 m djup.	0,43	Siltig lera	10,69	-
11	Matjord: 0,42 m djup.	0,5	Silt	12,95	-
12	Matjord: 0,5 m djup.	0,6	Silt	18,08	-
13	Matjord: 0,35 m djup. Sentida dike över A106.	0,6	Sandig silt	30,00	A105, A106 och A107
14	Matjord: 0,35 m djup. Ett flintfragment (F201) i matjord.	0,43	Sandig silt	18,72	-
15	Matjord: 0,38 m djup.	0,45	Sandig silt	10,88	-
16	Matjord: 0,3 m djup.	0,4	Lerig silt	11,33	-
17	Matjord: 0,37 m djup.	0,43	Siltig lera	12,17	-
18	Matjord: 0,35 m djup.	0,43	Siltig lera	9,06	-
19	Matjord: 0,35 m djup.	0,42	Siltig lera	12,42	-
20	Matjord: 0,34 m djup.	0,42	Silt	13,73	-
21	Matjord: 0,25 m djup.	0,3	Silt	16,68	-
22	Matjord: 0,32 m djup.	0,38	Sandig silt	30,02	-
23	Matjord: 0,35 m djup.	0,47	Lerig silt	28,93	A108
24	Matjord: 0,18 m djup.	0,27	Lerig silt	8,40	A109 och A110
25	Matjord: 0,18 m djup.	0,28	Lerig silt	13,66	-
26	Matjord: 0,3 m djup.	0,38	Lerig silt	8,32	-
27	Matjord: 0,24 m djup.	0,35	Lerig silt	7,30	-
28	Matjord: 0,23 m djup. Slaggfragment.	0,33	Lerig silt	12,32	-
29	Matjord: 0,22 m djup. Slaggfragment.	0,33	Lerig silt	10,68	-
30	Matjord: 0,27 m djup. Slaggfragment.	0,32	Silt	7,61	-

31	Matjord: 0,26 m djup. Slaggfragment.	0,37	Lera	11,13	-
32	Matjord: 0,25 m djup.	0,33	Silt	8,95	-
33	Matjord: 0,28 m djup.	0,38	Silt	9,06	-
34	Matjord: 0,31 m djup.	0,38	Lerig silt	9,09	-
35	Matjord: 0,30 m djup.	0,35	Lera	12,05	L111
36	Matjord: 0,36 m djup.	0,41	Sand	14,41	-
37	Matjord: 0,29 m djup.	0,35	Lera	12,27	-
38	Matjord: 0,30 m djup.	0,37	Lera	11,43	-
39	Matjord: 0,27 m djup.	0,38	Lera	12,72	-
40	Matjord: 0,28 m djup.	0,37	Lera	13,48	-
41	Matjord: 0,35 m djup.	0,39	Lera	16,43	-
42	Matjord: 0,28 m djup.	0,35	Silt	9,02	-
43	Matjord: 0,3 m djup.	0,44	Lera	10,03	-
44	Matjord: 0,36 m djup.	0,4	Lera	9,91	-
45	Matjord: 0,19 m djup.	0,26	Lera	6,13	-
46	Matjord: 0,28 m djup.	0,37	Lera	8,41	-
47	Matjord: 0,23 m djup. Sankmark.	0,35	Lera	14,53	-
48	Matjord: 0,45	0,48	Lera	6,97	-
49	Matjord: 0,17	0,25	Lera	7,53	-
51	Matjord: 0,27	0,42	Silt	15,45	-
52	Matjord: 0,28	0,39	Silt	9,82	-
53	Matjord: 0,3	0,4	Lera	10,61	-
54	Matjord: 0,28	0,3	Lera	9,96	-
55	Matjord: 0,35	0,4	Silt	10,64	-
56	Sankmark (ej bottengrävt)	0,25	Lera	8,53	-
57	Matjord: 0,1 m djup. Handgrävt.	0,15	Sand	1,90	-
58	Matjord: 0,32 m djup.	0,4	Sand	29,26	-
59	Matjord 0,15 m djup. Handgrävt.	0,2	Sand	0,89	-
60	Matjord: 0,25 m djup.	0,35	Sand	14,37	-
61	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,2	-	2,82	-
62	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,2	-	4,34	-
63	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,15	-	2,58	-
64	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,2	-	3,18	-

65	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,15	-	2,92	-
66	Blockig morän (ej bottengrävt)	0,15	-	2,22	-
67	Matjord: 0,05 m djup.	0,2	Sand	4,95	-
68	Matjord: 0,1 m djup.	0,2	Sand	3,20	-
69	Sankmark (ej bottengrävt)	0,2	-	2,89	-
70	Matjord: 0,25 m djup. Omrört efter jordvärmeslang.	0,38	Siltig lera	10,52	-
71	Matjord: 0,27 m djup. Omrört efter jordvärmeslang.	0,4	Silt	15,66	-
72	Matjord: 0,23 m djup.	0,32	Silt	12,62	-
73	Matjord: 0,32 m djup.	0,46	Silt	10,67	-
74	Matjord: 0,37 m djup.	0,45	Lerig silt	11,41	-
75	Matjord: 0,33 m djup.	0,4	Siltig lera	11,64	-
76	Matjord: 0,35 m djup.	0,42	Siltig lera	13,05	-
77	Matjord: 0,25 m djup. Omrört.	0,3	Silt	12,36	A114
78	Matjord: 0,45 m djup. Slaggfragment.	0,5	Silt	14,02	A112
79	Matjord: 0,27 m djup..	0,36	Sandig silt	15,67	A115, A116 och A117
80	Matjord: 0,3 m djup.	0,37	Lera	9,48	-
81	Matjord: 0,23 m djup.	0,31	Lera	18,51	A118 och A119
82	Matjord: 0,28 m djup.	0,33	Lera	13,35	A121 och A122
83	Matjord: 0,28 m djup. Slaggfragment.	0,38	Lera	9,38	L120
84	Matjord: 0,29 m djup.	0,37	Sand	8,75	-
85	Matjord: 0,25 m djup. Slaggfragment.	0,32	Lera	11,05	-
86	Matjord: 0,36 m djup. Kulturlager, slaggfragment, bränd lera.	0,49	Lera	10,16	L123
87	Matjord: 0,75 m djup.	0,85	Lera	7,82	-
88	Matjord: 0,43 m djup.	0,51	Lerig silt	9,47	-
89	Matjord: 0,33 m djup.	0,42		9,48	
90	Påfört grus och skräp, ca 27 cm	0,38	Lera	8,94	-
91	Matjord: 0,28	0,4	Sand	13,89	-
92	Matjord: 0,48-0,84 dj. Påförda massor ned till 0,48.	0,85	Lera	18,94	-
93	Påförda massor, 1,5 m djupt (ej bottengrävt).	1,5	-	7,69	-
94	Matjord: 0,43 m djupt.	0,54	Silt	14,43	-

95	Matjord: 0,3 m djupt.	0,4	Siltig lera	15,35	-
96	Matjord: 0,54 m djupt. Slaggfragment.	0,65	Sand	13,51	-
97	Matjord: 0,25 m djupt.	0,36	Lera	11,95	-
98	Matjord: 0,4 m djupt.	0,5	Lera	8,51	-
99	Matjord: 0,37 m djupt.	0,42	Lera	14,92	A124
100	Matjord: 0,45 m djupt.	0,5	Lera	11,24	-
101	Matjord: 0,39 m djupt. Slagg.	0,46	Sand	10,36	A125, L126 och A127
102	Matjord: 0,27 m djupt. Slagg.	0,3	Lera	6,50	L128
103	Matjord: 0,35 m djupt, slagg i matjord.	0,38	Lera	9,61	L129
104	Matjord: 0,28 m djupt.	0,32	Lera	13,52	A134
105	Matjord: 0,35 m djupt.	0,4	Lera	12,13	-
106	Matjord: 0,30 m djupt., slagg i matjord	0,34	Lera	10,11	-
107	Möjligt slaggvarp (ej bottengrävt). Stor mängd slagg.	0,15	-	7,94	A130
108	Matjord: 0,2 m djupt. Kulturlager med slagg.	0,33	Lera	11,26	L131
109	Matjord: 0,3 m djupt. Slaggfragment och bränd lera.	0,35	Lera	16,88	A132
110	Matjord: 0,35 m djupt. Slagg och ugnsvägg i matjord.	0,47	Lera	10,83	-
111	Matjord: 0,43 m djupt. Sotlager.	0,85	Lera	12,65	L133
112	Matjord: 0,3 m djupt. matjord i Ö, 0,43 i V. 0,8 m dj schakt i V	0,62	Lera	13,27	-
113	Matjord: 0,3 m djupt.	0,46	Lera	11,14	-
114	Matjord: 0,36 m djupt	0,45	Lera	12,99	-
115	Matjord: 0,25 m djupt.	0,36	Lera	10,37	-
116	Matjord: 0,32 m djupt. Slagg.	0,37	Sand	11,69	L135
117	Matjord: 0,36 m djupt.	0,4	Lera	19,13	-
118	Matjord: 0,25 m djupt. Slagg.	0,27	Lera	9,28	L136
119	Matjord: 0,3 m djupt.	0,35	Silt	10,66	-
120	Matjord: 0,31 m djupt.	0,44	Lera	10,08	-
121	Matjord: 1,0 m djupt.	1,05	Lera	9,51	-
122	Matjord: 1,09 m djupt.	1,19	Sand	9,87	-
123	Matjord: 0,57 m djupt.	0,76	Sand	12,14	-
124	Matjord: 0,4 m djupt.	0,48	Lera	9,81	-
125	Matjord: 0,3 m djupt.	0,35	Sand	9,61	-

126	Matjord: 0,26 m djupt.	0,3	Lera	8,25	-
127	Matjord: 0,35 m djupt.	0,4	Lera	7,99	-
128	Matjord: 0,5 m djupt.	0,6	Sand	9,24	-
129	Matjord: 0,15 m djupt.	0,2	Lera	5,37	-
130	Matjord: 0,15 m djupt.	0,25	Lera	4,25	-
131	Matjord: 0,15 m djupt. Slaggvarp i våtmark.	0,25	Lera	5,33	A137
132	Matjord: 0,2 m djupt., uppkast från diket. Slaggvarp i våtmark.	0,25	Lera	3,35	A137
133	Slagg direkt under torv. Slaggvarp i våtmark.	0,1	Lera	0,19	A137
134	Matjord: 0,15 m djup. Våtmark, blockig morän.	0,2	Lera	3,63	-
135	Matjord: 0,15 m djup. Brandlager.	0,2	Sand	6,25	L139
137	Matjord: 0,2 m djup.	0,38	Sand	9,14	-
138	Matjord: 0,21 m djup.	0,32	Sand	4,57	-
139	Matjord: 0,59 m djup.	0,7	Lera	6,06	-
140	Matjord: 0,35 m djup.	0,4	Lera	12,54	-
141	Matjord: 0,32 m djup.	0,4	Lera	9,95	-
142	Sophög	0,4	Silt	4,46	-
143	Matjord: 0,36 m djup. Sotlager.	0,41	Sand	9,72	L148
144	Matjord: 0,1, sotlager intill svedja.	0,2	Sand	13,58	-
145	Matjord: 0,12 m djup. Sotlager.	0,24	Sand	0,07	L149
146	Sot, kol, äldre tegel och järnföremål (Ej bottengrävt).	0,2	-	4,76	L149
147	Matjord: 0,15 m djup. Sotlager.	0,2	Sand	6,26	-
148	Matjord: 0,31 m djup.	0,35	Lera	10,92	A140
149	Matjord: 0,3 m djup.	0,33	Lera	11,04	-
150	Matjord: 0,45 m djup.	0,6	Lera	12,69	A141
151	Matjord: 0,27 m djup.	0,3	Lera	14,95	-
152	Matjord: 0,34 m djup.	0,37	Lera	12,63	-
153	Matjord: 0,47 m djup.	0,56	Lera	10,74	-
154	Matjord: 0,38 m djup.	0,42	Lera	10,67	-
155	Matjord: 0,2 m djup.	0,29	Sand	10,14	-
156	Matjord: 0,31 m djup.	0,37	Lera	8,79	-
157	Matjord: 0,86 m djup.	1	Lera	9,22	-
158	Matjord: 0,4 m djup.	0,42	Lera	6,03	-

159	Matjord: 0,7 m djup. Kulturlager.	0,86	Sand	13,41	L143 och L144
160	Matjord: 0,7 m djup. Kulturlager.	0,78	Sand	11,97	L145 och L146
161	Matjord: 0,68 m djup. Kulturlager.	0,8	Sand	6,43	L147
162	Matjord: 0,75 m djup.	0,9	Sand	8,48	-
163	Matjord: 0,38 m djup.	0,42	Lera	9,40	-
164	Matjord: 0,27 m djup.	0,33	Sand	10,18	-
165	Matjord: 0,5 m djup.	0,6	Sand	10,65	-
166	Stört och omrört. Nära brunn. (ej bottengrävt)	0,28	-	7,46	-
167	Matjord: 0,9 m djup.	0,95	Sand	7,26	-
168	Matjord: 0,3 m djup.	0,5	Sand	13,39	-
169	Matjord: 0,2 m djup.	0,25	Lera	5,52	-
170	Matjord: 0,3	0,45	Sand	10,49	-
171	Matjord: 0,32. Diffusa sot- /kollager	0,4	Sand	16,22	L142
172	Matjord: 0,32	0,4	Silt	9,48	-
173	Matjord: 0,3	0,4	Sand	9,03	-
174	Matjord: 0,29	0,38	Sand	7,68	-
175	Matjord: 0,45	0,5	Lera	9,53	-
176	Matjord: 0,2 m djup. Sankmark.	0,25	Blålera	4,82	-
177	Matjord: 0,2 m djup. Delvis sankmark. Omrört.	0,25	Lera	9,58	-
178	Matjord: 0,35 m djup. Stenigt.	0,4	Sand	7,24	-
179	Matjord: 0,2 m djup. Sankmark.	0,25	Lera	6,87	-
180	Matjord: 0,37 m djup.	0,53	Sand	14,82	-
181	Matjord: 0,52 m djup.	0,63	Sand	10,95	-
182	Matjord: 0,45 m djup.	0,5	Sand	10,42	-
183	Matjord: 0,4 m djup.	0,5	Sand	18,36	-
184	Matjord: 0,25 m djup. Elkabel i botten.	0,4	Sand	7,34	-
185	Matjord: 0,48 m djup.	0,55	Sand	14,58	-
186	Matjord: 0,67 m djup.	0,71	Lera	10,12	-
187	Matjord: Stenigt. 0,25	0,3	Sand	13,02	-
188	Matjord: 0,64 m djup.	0,74	Sand	11,09	-
189	Matjord: 0,45 m djup.	0,6	Lera	15,10	-
190	Matjord: 0,32 m djup.	0,4	Lera	10,26	-
191	Matjord: 0,35 m djup.	0,4	Lera	10,12	-

192	Matjord: 0,3 m djup.	0,38	Lera	15,92	-
193	Matjord: 0,24 m djup.	0,3	Lera	17,08	-
194	Matjord: 0,3 m djup.	0,37	Lera	10,71	-
195	Matjord: 0,37 m djup.	0,43	Lera	11,85	-
196	Matjord: 0,34 m djup.	0,43	Sand	10,84	-
197	Matjord: 0,26 m djup.	0,3	Lera	14,47	-
198	Matjord: 0,3 m djup.	0,35	Lera	13,39	-
199	Matjord: 0,35 m djup.	0,4	Sand	13,58	-
200	Matjord: 0,35 m djup	0,4	Sand	10,83	-
201	Matjord: 0,4 m djup.	0,48	Lera	14,75	-
202	Matjord: 0,39 m djup.	0,48	Sand	10,87	-
203	Matjord: 0,24 m djup.	0,3	Sand	8,93	-
204	Matjord: 0,34 m djup.	0,42	Sand	16,70	-
204	Matjord: 0,28 m djup.	0,32	Lera	12,09	-
205	Matjord: 0,28 m djup.	0,32	Sand	12,26	-
205	Omrört med sentida föremål	0,35	Sand	7,07	-
206	Matjord: 0,3 m djup.	0,32	Lera	11,62	-
207	Matjord: 0,25 m djup.	0,3	Sand	8,28	-
208	Matjord: 0,45 m djup.	0,5	Sand	8,96	-
209	Matjord: 0,25 m djup.	0,3	Sand	13,69	-
210	Matjord:	0,35	Sand	13,86	-
211	Matjord: 0,5 m djup.	0,6	Sand	11,11	-
212	Matjord: 0,26 m djup.	0,3	Sand	11,87	-

Bilaga 3. Objekttabell

Kontext ID	Schakt	Typ	Beskrivning	Prov
L100	3	Sot-/kollager	Oregelbundet, minst 2,25x0,7 m (N-S) och 0,01-0,05 m tj. Sot och en mindre mängd kol med inslag av små slaggfragment. En mindre mängd bränt ben, ej identifierbart (F200). L100-104 sannolikt rester av större sammanhängande lager. Avgränsas av schaktkant i V. Dokumenterat i plan.	-
L101	3	Sot-/kollager	Oregelbundet, minst 1,1x0,5 m (NÖ-SV) och 0,01-0,05 m tj. Sot och en mindre mängd kol med inslag av små slaggfragment. L100-104 sannolikt rester av större sammanhängande lager. Avgränsas av schaktkant i V. Dokumenterat i plan.	-
L102	3	Sot-/kollager	Oregelbundet, minst 0,4x0,4 m st. Sot och en mindre mängd kol med inslag av små slaggfragment. L100-104 sannolikt rester av större sammanhängande lager. Avgränsas av schaktkant i V. Dokumenterat i plan.	-
L103	4	Sot-/kollager	Oregelbundet, minst 0,65x1,25 m st och 0,05-0,1 m tj. Sot och en mindre mängd kol med inslag av små slaggfragment. L100-104 sannolikt rester av större sammanhängande lager. Avgränsas av schaktkant i Ö. Dokumenterat i plan.	-
L104	4	Sot-/kollager	Oregelbundet, 1,5x0,65 m st. Sot och kol med inslag av små slaggfragment. L100-104 sannolikt rester av större sammanhängande lager. Dokumenterat i plan.	-
A105	13	Stolphål	Ovalt, 0,3-0,2 m st och 0,11 m dj. Skålformat. Fyllning av mörk brungrå sandig silt med inslag av kol. Delundersökt.	PK308 435-602 e.Kr.
A106	13	Stolphål	Runt, 0,35 m diam och 0,22 m dj. Skålformat. Fyllning av ljus brungrå silt. Möjligen skadat av sentida dike i NNV. Delundersökt.	-
A107	13	Sotfläck	Rund, 0,7 m diam och 0,01-0,03 m tj. Rikligt med sot och kol. Möjlig rest efter hård. Delundersökt.	-
A108	23	Stolphål	Ovalt, 0,8-0,65 m st (Ö-V) och 0,56 m dj. Kraftigt stenskott med 0,2-0,4 m st stenar. Fyllning av gråbrun silt,	-

			0,4 m dj. Stenpackning i botten av 0,1-0,2 m st sten. Delundersökt.	
A109	24	Stolphål	Ovalt, 0,7x0,58 m (N-S). Kraftigt stenskott med 0,17-0,25 m st stenar. Fyllning av gråbrun silt. I direkt anslutning till stolphål A110. Dokumenterat i plan.	-
A110	24	Stolphål	Runt, 0,51 m diam. Stenskott med 0,1-0,2 m st stenar. Fyllning av gråbrun silt. I direkt anslutning till stolphål A109. Dokumenterat i plan.	-
L111	35	Sot-/kollager	Oregelbundet, minst 2,45-1,55 m st och 0,05-0,07 m tj. Diffust avgränsat. Sot och en mindre mängd kol med inslag av små slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i NÖ. Dokumenterad i plan.	-
A112	78	Härd	Oval, minst 1,45-1,25 m st (NV-SÖ). Innehåller rikligt med sot och kol. I ytterkant påträffas obränt ben och en tand från häst (F207), skärvsten samt slagg (F206). Avgränsas av schaktkant i NÖ. Dokumenterad i plan.	PK301
A114	77	Sotfläck	Oval, minst 1,25x0,7 m st (ÖNÖ-VSV). Sot, kol och små slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i ÖNÖ. Dokumenterad i plan.	-
A115	79	Stolphål	Oregelbundet, 0,54-0,43 m st och 0,08 m dj. Skålformad botten. Fyllning av gråbrun silt innehållandes bränd lera och en mindre mängd kol. I NV stolpspår efter bränd stolpe, 0,3x0,28 m st och 0,09 m dj. Fyllning av svartgrå silt innehållandes rikligt med sot, kol och bränd lera. Utgör möjligtvis 2 separata stolphål. Delundersökt.	PK302 1027-1167 e.Kr.
A116	79	Stolphål	Runt, 0,48x0,44 m st. Fyllning av gråbrun silt med inslag av kol. I motten stolpspår efter bränd stolpe med fyllning av svartgrå silt innehållandes rikligt med sot, kol och en mindre mängd bränd lera. I SÖ spår efter ytterligare stolpe, 0,3 m diam, som sannolikt utgör omstolpning. Dokumenterat i plan.	-
A117	79	Stenpackning	Hörn av kvadratisk (?) stenpackning. Minst 1,6x1,2 m st och 0,15 m h, av 0,05-0,4 m st skärvsten och obränd sten. Fyllning av gråbrun silt. Delvis nedgrävd. Fynd av atypisk yngre järnålderskeramik (F208). Avgränsas	-

			av schaktkant i Ö. Dokumenterad i plan.	
A118	81	Grop	Grop, minst 1,42x0,87 m st. Fyllning av brungrå lerig silt med inslag av kol och små slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i NÖ. Dokumenterad i plan.	-
A119	81	Grop	Grop, minst 1,7-1,4 m st. Fyllning av mörk brungrå lerig silt med inslag av kol och små slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i NÖ. Dokumenterad i plan.	-
L120	83	Kulturlager	Rest av kulturlager, minst 2x1 m (ÖNÖ-VSV) innehållandes sot, kol och en mindre mängd bränd lera och slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i Ö och V. Dokumenterat i plan.	-
L121	82	Möjligt malmupplag	Lager, 1,55x1,25 m st. Tydligt rödfärgad yta i lermark efter möjligt malmupplag alternativt möjlig rostplats. Dokumenterat i plan.	-
L122	82	Möjligt malmupplag	Lagerrest, 1,55x1,25 m st. Tydligt rödfärgad yta i lermark efter möjligt malmupplag alternativt möjlig rostplats. Dokumenterat i plan.	-
L123	86	Kulturlager	Kulturlager, minst 4,7x1,6 m st, innehållandes sot, kol, små slaggfragment och en mindre mängd bränd lera. Avgränsas av schakt i Ö och V. Dokumenterat i plan.	-
A124	99	Grop	Grop, minst 1,3x1,1 m st. Fyllning av gråbrun siltig lera med inslag av kol. Avgränsad av schakt i NV och NÖ. Dokumenterad i plan.	-
A125	101	Grop	Grop, rundad i formen, minst 1,05x0,7 m. Fyllning av mörk brungrå lerig silt med sot och kol. Överlagras av lager L126. Avgränsas av schakt i SV och SÖ. Dokumenterad i plan.	-
L126	101	Kulturlager	Lager, oregelbundet, minst 4,8x1,45 m st. Sot och en mindre mängd kol och små slaggfragment. I SÖ en rad av mindre stenar, 0,12-0,2 m st. Överlagrar grop A125. Avgränsas av schaktkant i NV. Dokumenterat i plan.	-
A127	101	Sotfläck	Rund, minst 0,65 m diam. Rikligt med sot och kol samt en mindre mängd små slaggfragment. Möjlig botten av hård. Avgränsas av schaktkant i SÖ. Dokumenterad i plan.	-

L128	102	Kulturlager	Lager, oregelbundet, minst 1,3x1,05 m st. Sot och en mindre mängd kol och små slaggfragment. Avgränsas av schaktkant i SSV. Dokumenterat i plan.	-
A129	103	Grop	Oval, minst 1,2x0,65 m st. Sot och en mindre mängd kol och små slaggfragment.. Dokumenterat i plan.	-
A130	107	Slaggvarp	En 5x1,6 m stor yta innehållandes rikligt med större bitar av slagg (0,1-0,18 m st), sot och kol. Avgränsas av schaktkant i samtliga väderstreck. Dokumenterat i plan.	-
L131	108	Kulturlager	Lagerrest, minst 1,6x1,45 m st innehållandes sot, en större mängd små slaggfragment och kol. Avgränsas av schaktkant i NÖ och SV. Dokumenterat i plan.	-
A132	109	Ränna	Rest av möjlig ränna, 4,3x0,65 m st (ÖNÖ-VSV) innehållandes rikligt med sot och kol samt en mindre mängd små slaggfragment. Skadad av VA-schakt i ÖNÖ. Kan höra samman med en mörkare yta 1,9 m ÖNÖ om rännan där förekomsten av slagg var något större. Tydligast avgränsad i VSV. Dokumenterad i plan.	PK303
L133	111	Sot-/kollager	Lager, oregelbundet, 1,55x0,9 m st, innehållandes en mindre mängd sot och kol. Diffust avgränsat mot naturligt avsatta lager. Avgränsas av schaktkant i NÖ. Dokumenterat i plan.	-
A134	104	Grop	Rund (?), minst 1,4x0,65 m st. Fyllning av mörk grå lera med inslag av kol. Avgränsad av schaktkant i N. Dokumenterad i plan.	-
L135	116	Kulturlager	Lager, oregelbundet, minst 3,5x1,6 m st. Innehållandes sot, kol, slagg och en mindre mängd bränd lera. Avgränsat av schaktkant i NÖ, SÖ och SV. Dokumenterat i plan.	-
L136	118	Kulturlager	Lager, oregelbundet, minst 2,3x1,6 m st. Innehållandes sot, kol, slagg och en mindre mängd bränd lera. Avgränsat av schaktkant i Ö, S och V. Dokumenterat i plan.	-
A137	131-133	Slaggvarp	Spår av slaggvarp inom tre schakt, innehållandes rikligt med större bitar slagg (0,1-0,4 m st), sot och kol. Dokumenterat i plan.	-
L139	135	Brandlager	Brandlager efter senmedeltida husgrund på stenröjd platå, minst	PK304 1394-1438 e.Kr.

			1,95x1,6 m. Innehåller rikligt med sot och kol samt enstaka stenar (0,1-0,15 m st). Avgränsas av schaktkant i Ö, S och V. Dokumenterat i plan.	
A140	148	Nedgrävning	Ej specificerad nedgrävning, minst 0,3x0,2 m st och 0,18 m dj. Fyllning av gråbrun silt. Mot botten mörk gråbrun i färgen (0,04 m tj) med inslag av kol. Runt botten en svagt rödfärgad lins (0,01-0,04 m tj). Avgränsas av schaktkant i V. Delundersökt.	PK306 178-37 f.Kr.
A141	150	Nedgrävning	Ej specificerad nedgrävning, minst 0,5x0,4 m st. Fyllning av gråbrun lerig silt med inslag av kol och små slaggbitar. Avgränsas av schaktkant i V. Dokumenterat i plan.	-
L142	171	Sot-/kollager	Lager, oregelbundet, minst 3x1 m och 0,05 m tj, innehållandes sot och kol. Diffust avgränsat. Avgränsas av schaktkant i ÖNÖ. Dokumenterat i plan.	-
L143	159	Kulturlager	Lager, minst 1,6x1,4 m st och minst 0,1 m dj, innehållandes sot, kol och bränd lera. Avgränsas av schakt i NÖ, SÖ och SV. Utgör möjligtvis ett sammanhängande lager med lager L144, L145, L146 och L147.	-
L144	159	Kulturlager	Lager, minst 7x1,6 m st och minst 0,1 m dj, innehållandes sot, kol och bränd lera. Avgränsas av schakt i NV, NÖ och SV. Utgör möjligtvis ett sammanhängande lager med lager L143, L145, L146 och L147.	PK307 775-975 e.Kr.
L145	160	Kulturlager	Lager, minst 5,55x1,6 m st och minst 0,1 m dj, innehållandes sot, kol och bränd lera. Avgränsas av schakt i NV, NÖ och SV. Utgör möjligtvis ett sammanhängande lager med lager L143, L144, L146 och L147.	PK305
L146	160	Kulturlager	Lager, minst 1,5x0,8 m st och minst 0,1 m dj, innehållandes sot, kol och bränd lera. Avgränsas av schakt i SÖ och SV. Utgör möjligtvis ett sammanhängande lager med lager L143, L144, L145 och L147.	-
L147	161	Kulturlager	Lager, minst 1,7x1,6 m st och 0,07 m dj, innehållandes sot, kol och bränd lera. Avgränsas av schakt i NÖ, SÖ och SV. Utgör möjligtvis ett sammanhängande lager med lager L143, L144, L145 och L146.	-
L148	143	Brandlager	Brandlager efter sannolik sentida husgrund, minst 5,8x1,6 m st och 0,1-0,15 m tj. Rikligt med kol och	-

			sot. Fyra lieblad påträffades i lagret. Avgränsas av schaktkant i samtliga väderstreck.	
L149	145 och 146	Brandlager	Brandlager i och intill äldre smedja innehållandes rikligt med sot, kol och rikligt med metallföremål. I schakt 146 påträffades enstaka fragment av äldre tegel. I provgrop 145 påträffades inget tegel, men däremot 8 järnföremål, bland annat en nit och en hästkosöm (F210).	-

Bilaga 4. Lämningstabell

Lämningsnr	Beskrivning	Kommentar
L1951:9134	Blästplats, 75x40 m (NNV-SSÖ), bestående av 1 slaggvarp, 3 kulturlager, 3 gropar, 1 sotfläck och 1 ränna. Slaggfragment inom hela ytan. Terräng: Ö-sluttning i siltig lermark. Åkermark.	<i>Fornlämning</i>
L2024:9160	Gränsmärke, bestående av 1 rest sten, 1,4 m h, 0,45 m br och 0,2 m tj. Terräng: Ängsmark i svag ÖNÖ-sluttning.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2024:9161	Röjningsröse, rund, 4 m diam, 1,5 m h, 0,1-1 m st stenar. Rikligt med slagg i röse och i direkta närområdet. Slaggen ditförd enligt inventeringsbok L1951:9133. Terräng: Ö-sluttning i ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2024:9168	Område med igenväxt åkermark, ca 100x35 m (N-S), bestående av 1 åkermark och 3 röjningsrösen. Röjningsrösen är 1,5-4,5 m l, 1-2,5 m br och 0,4-0,6 m h, av 0,3-0,6 m st stenar. Terrassering/mindre slänt (0,3 m h) mot Ö. Åkermarken är närmast oval. Skadebeskrivning: Körspår över stora delar av lämningen. Terräng: Svagt Ö-sluttande sandmark.	<i>Fornlämning</i> Finns med i storskifteskarta år 1799.
L2025:4965	Stenbrott, granit, 12x12 m. Borrhål i markfasta block, 1,5-3x1-2 m st och 1-1,3 m h. Kring blocken flera bortbrutna block, 1-2 m st. Terräng: Kraftig Ö-sluttning blockig moränmark. Ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2025:4966	Stenbrott, granit, 7x6 m. Stort block, 4x3 m stort och 2,5 m h. I Ö flera brutna stenar med borrhål, 0,5-1,5x0,3-0,7 m st. Terräng: Ö-sluttning i lermark. Ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2025:4967	Röjningsröse, 2,5x2,5 m och 0,7 m h av 0,2-0,6 m st natursten. Terräng: NÖ-sluttning i siltig lermark. Ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2025:4968	Röjningsröse, 5x2,5 m och 0,9 m h, av 0,2-1 m st sten. Terräng: Svag Ö-sluttning i sandig moränmark. Ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i>
L2025:4990	Brandlager efter husgrund, minst 5,8x1,6 m st (NNV-SSÖ) och 0,1-0,15 m dj. Rikligt med sot och kol. Fynd av flera järnföremål, bl.a. 4 lieblad. Möjlig rest efter härbre. Terräng: Platå i NÖ-sluttning i siltig moränmark. Ängsmark.	<i>Övrig kulturbistorisk lämning</i> Ej stående byggnad i ekonomiska kartan år 1957.

L2025:4991	Husgrund efter härbre, 8x7 m (ÖNÖ-VSV) av spridda syllstenar, 0,5-1,5 m st. Takad år 1975. Inget trä kvar. Terräng: Platå i NÖ-sluttning i siltig moränmark. Ängsmark.	Övrig kulturhistorisk lämning
L2025:4995	Brandlager efter husgrund på stenröjd platå, minst 1,95x1,6 m. Rikligt med sot och kol samt enstaka stenar (0,1-0,15 m st). C14-daterat till 1394-1438 e.Kr. (senmedeltid). Terräng: Kraftig NÖ-sluttning i sandig moränmark. Ängsmark.	Fornlämning
L2025:4998	Grund efter smedja?, 5x4 m, av tätt lagd syllsten, 0,2-0,85 m st. I SV flera slaggbitar i syllstensrad. I NÖ hörn på markfasta block, 1,2-1,8 m st. Uppbyggd 0,4 m h i NÖ, närmast övertorvad i SV. Spisröse i SÖ, 2,5x1,5 (Ö-V) och 0,7 m h, av 0,2-0,5 m natursten. I SÖ ett påfört block med spår efter borrhål, sentida. Vid provgroppsgrävning (0,2x0,2 m) framkom 9 järnföremål och ett brandlager, ca 0,15 m under marknivån. Vid sökschaktning utanför grund påträffades rikligt med sot, kol och en mindre mängd tegel, samt en stor mängd järnföremål. Terräng: Plan sandig moränmark mot kraftig NÖ-sluttning. Ängsmark.	Fornlämning
L2025:4999	Boplatsoområde, 84x25 m (NV-SÖ), bestående av 2 stolphål, 1 härd, 1 stenpackning, 3 gropar, 1 sotfläck, 1 kulturlager, och 2 malmupplag (?). Ett stolphål daterades till 1027-1167 e.Kr. (sen vikingatid-tidig medeltid). Terräng: Ö-sluttning i silt-/lermark. Ängsmark.	Fornlämning
L2025:5000	Blästplats, 25x20 m (NÖ-SV), bestående av 1 slagghvarp och 2 kulturlager. Rikligt med lågteknisk slagg inom hela ytan. Sentida dike skär genom lämningen. Skadebeskrivning: Sentida dike skär genom lämningen (Ö-V). Terräng: NÖ-sluttning i övergång mellan lermark och blockig moränmark. Ängsmark/våtmark.	Fornlämning
L2025:5002	Boplatsoområde, 21x17 m (NÖ-SV), bestående av minst 3 kulturlager innehållandes rikligt med sot och kol samt bränd lera. Kolprov från ett kulturlager daterat till vikingatid (775-975 e.Kr.). Terräng: NÖ-sluttande siltig lermark. Ängsmark.	Fornlämning
L2025:5003	Boplatsoområde, 13x11 m (Ö-V), bestående av 3 stolphål. Stolphålen har kraftig stenskoning. Terräng: Svag Ö-sluttning i siltig lermark. Ängsmark, tidigare åkermark.	Fornlämning
L2025:5004	Boplatsoområde, 13x9 m (NNV-SSÖ), bestående av 2 stolphål och 1 sotfläck. Sotfläcken kan utgöra resten av en härd. Ett stolphål daterades till vendeltid (435-602 e.Kr.). Terräng: Svag Ö-sluttning i siltig lermark. Ängsmark, tidigare åkermark.	Fornlämning

L2025:5006	Nedgrävning, minst 0,3x0,2 m st och 0,18 m dj. Fyllning av gråbrun silt. Mot botten mörk gråbrun i färgen (0,04 m tj) med inslag av kol. Runt botten en svagt rödfärgad lins (0,01-0,04 m tj). Nedgrävningen daterades till förromersk järnålder (178-37 f.Kr.). Terräng: Svag Ö-sluttande siltig lermark. Ängsmark.	<i>Fornlämning</i>
L2025:5008	Kulturlager, minst 4,7x1,6 m st (Ö-V), innehållandes sot, kol, små slaggfragment och en mindre mängd bränd lera. Terräng: Ö-sluttning i silt-/lermark. Ängsmark.	<i>Fornlämning</i>

**Vedartsanalyser på material från Gävleborgs län,
Järvsö Skästra AU2.**

Adress:
Box 178
791 24 FALUN

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25050

2025-06-03

Vedartsanalyser på material från Gävleborgs län, Järvsö Skästra AU2.

Uppdragsgivare: Linus Eriksson/Länsmuseet Gävleborg

Arbetet omfattar fem kolprov från en arkeologisk utredning.

Proverna innehåller kol från björk, gran och tall. Gran och tall kan ge hög egenålder vid datering.

De två stolphålens innehåll består av tall respektive björk och gran. I prov 302 finns en möjlighet att kolet kommer från själva stopen. Det är mindre troligt i prov 308 då björk inte lämpar sig för stolpar och grankolet såg ut att komma från kvistar eller mindre grenar. De senare kan i så fall vara torrt ris på äldre granar och det kan vara mycket gammalt i sig, därav mitt val av björk till datering.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
115	302	Stolphål	1,3g	1,2g 10 bitar	Tall 10 bitar	Tall 9mg	
139	304	Lager	2,2g	2,2g 6 bitar	Gran 5 bitar Tall 1 bit	Gran 66mg	
140	306	Nedgrävning	0,3g	0,3g 6 bitar	Gran 6 bitar	Gran 19mg	
144	307	Lager	2,8g	2,8g 10 bitar	Tall 10 bitar	Tall 92mg	
105	308	Stolphål	0,4g	0,2g 5 bitar	Björk 3 bitar Gran 2 bitar	Björk 14mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Tfn: 070 34 00 645

Box 178
E-post: vedlab@vedlab.se

791 24 FALUN
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Björk Glasbjörk Vårthbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårthbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Gran	<i>Picea abies</i>	350 år	Trivs på näringsrika jordar. Tål beskuggning bra och konkurrerar därför lätt ut andra arter	Lätt och lös men ganska seg ved. Ofta rakvuxen. Ganska motståndskraftig mot röta. Stolpar golvbräddor stötar lieskaft, korgar	Bark till taktäckning. Granbarr till kreatursfoder
Tall	<i>Pinus sylvestris</i>	600 år	Anspråkslös men trivs på näringsrika jordar. Den är dock ljuskrävande och blev snabbt utkonkurrerad från de godare jordarna när granen kom	Stark och hållbar. Konstruktionsvirke, stolpar, pålar, båtbygge, kärl (ej för mat) takspån, tjärbloss, träkol, tjärbränning	Underbarken till nödmjöl, årsskott kokades för C-vitaminerna. Även som kreatursfoder

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsén, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

Bilaga 6. ^{14}C -analys

Uppsala 2025-08-28

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Regemenstvägen 10
752 37 Uppsala

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlab

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Linus Eriksson
Länsmuseet Gävleborg
Södra Strandgatan 20
Box 746
802 50 GÄVLE

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Skrästa, Järvsö socken, Hälsingland. (p 6870)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
Ua-89451	Skästra PK302	-24,8	943 $\pm$ 31
Ua-89452	Skästra PK304	-23,5	532 $\pm$ 31
Ua-89453	Skästra PK306	-26,1	2 091 $\pm$ 32
Ua-89454	Skästra PK307	-24,6	1 167 $\pm$ 31
Ua-89455	Skästra PK308	-25,6	1 531 $\pm$ 30

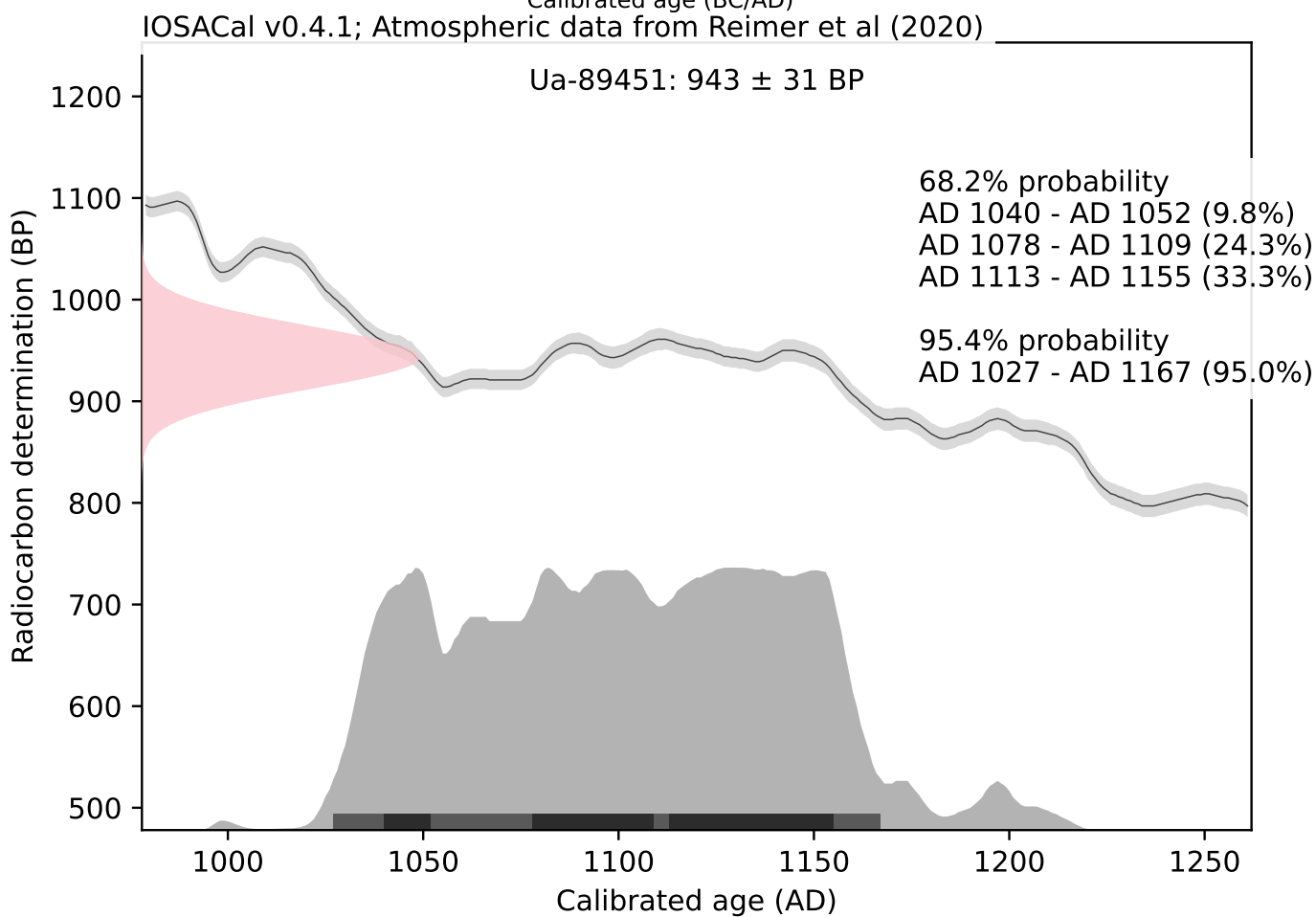
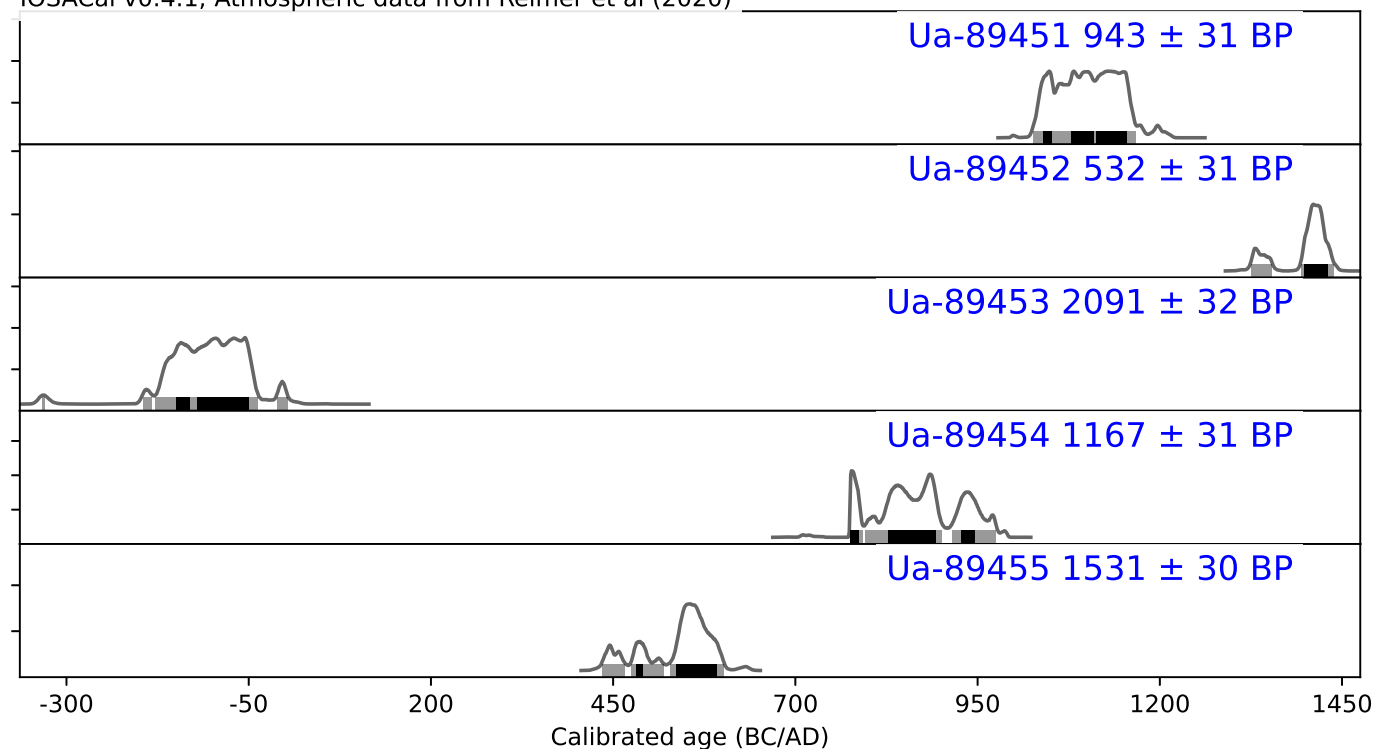
Bifogat finns graf(er) med kalibrering från BP-ålder till kalenderår.

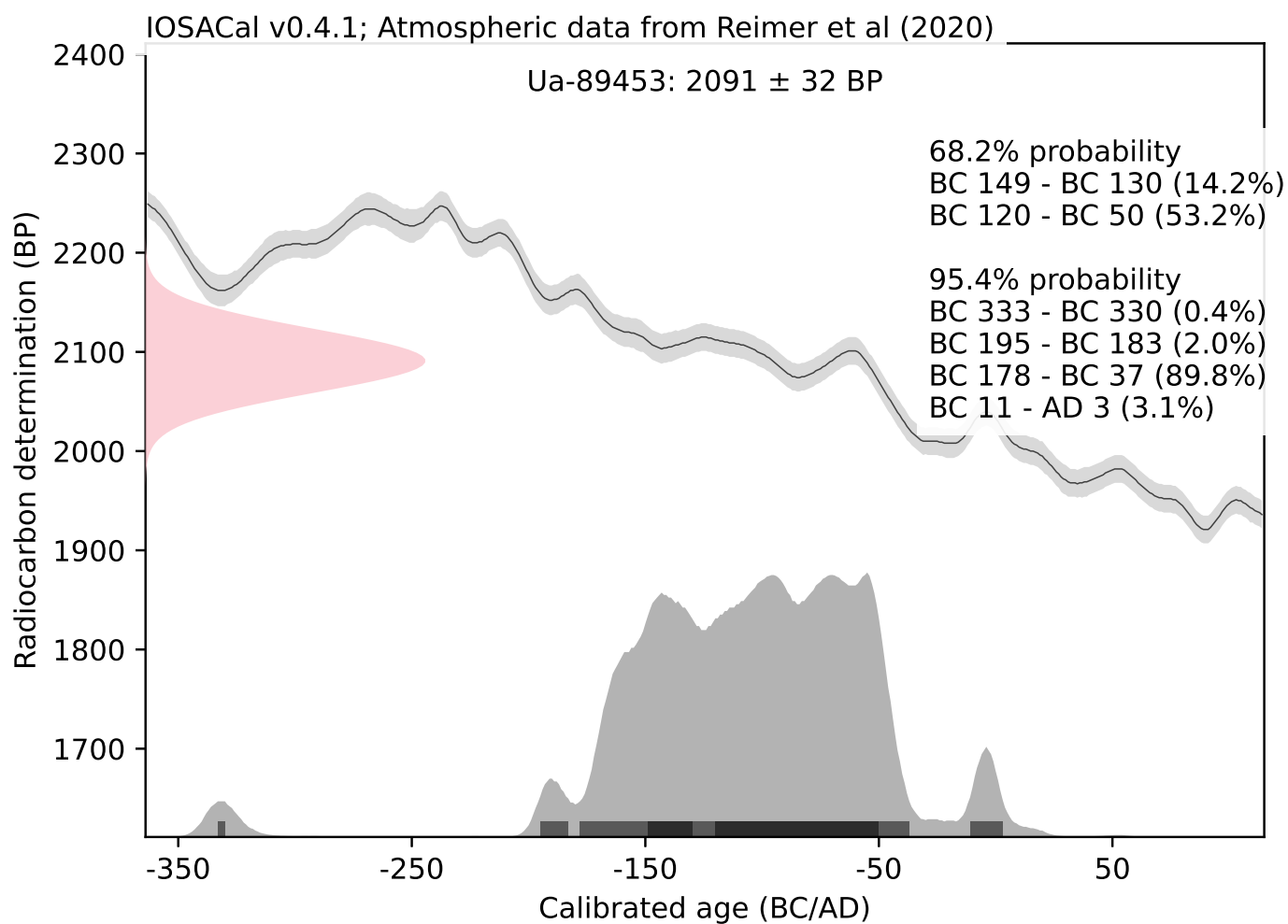
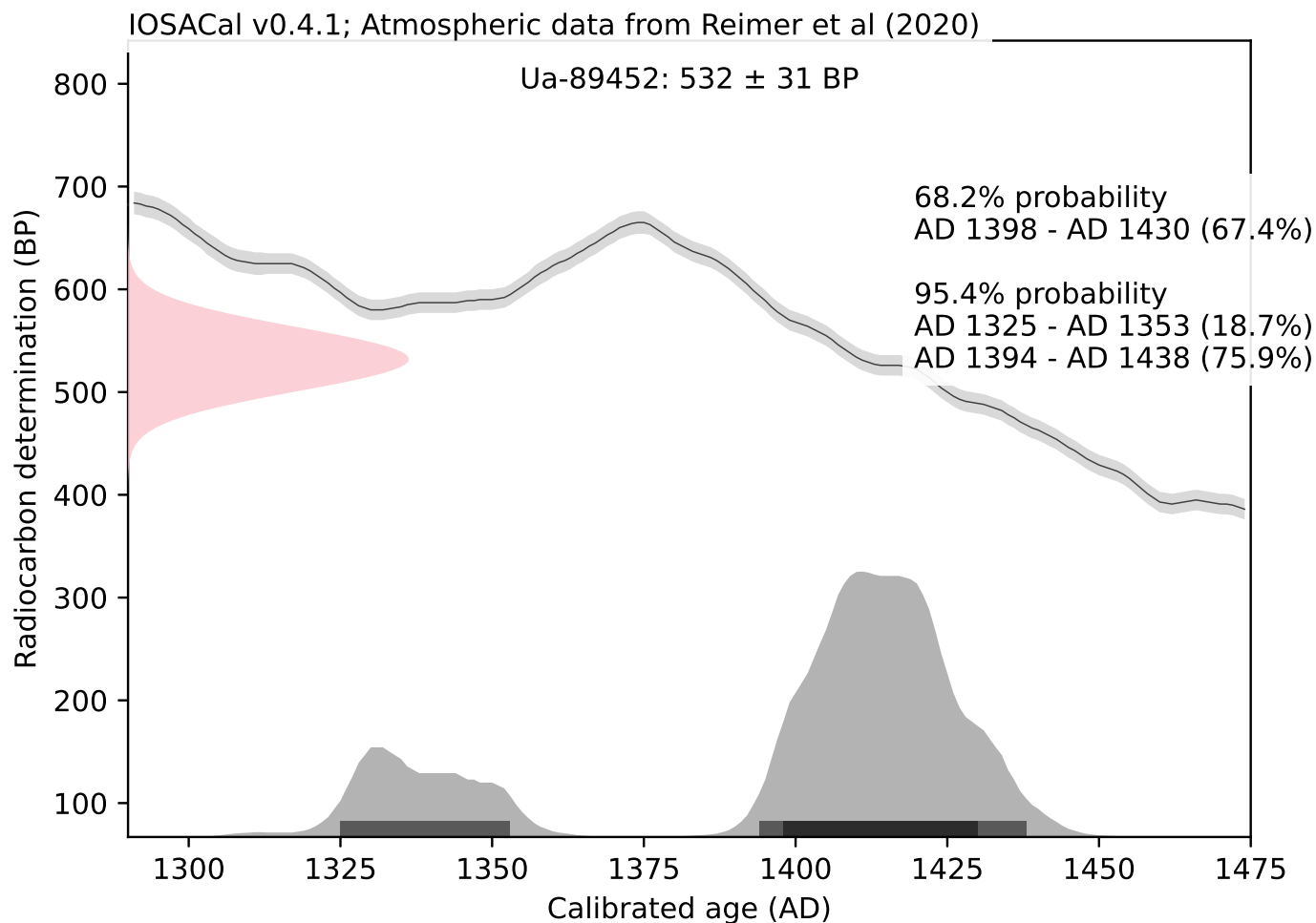
Med vänliga hälsningar

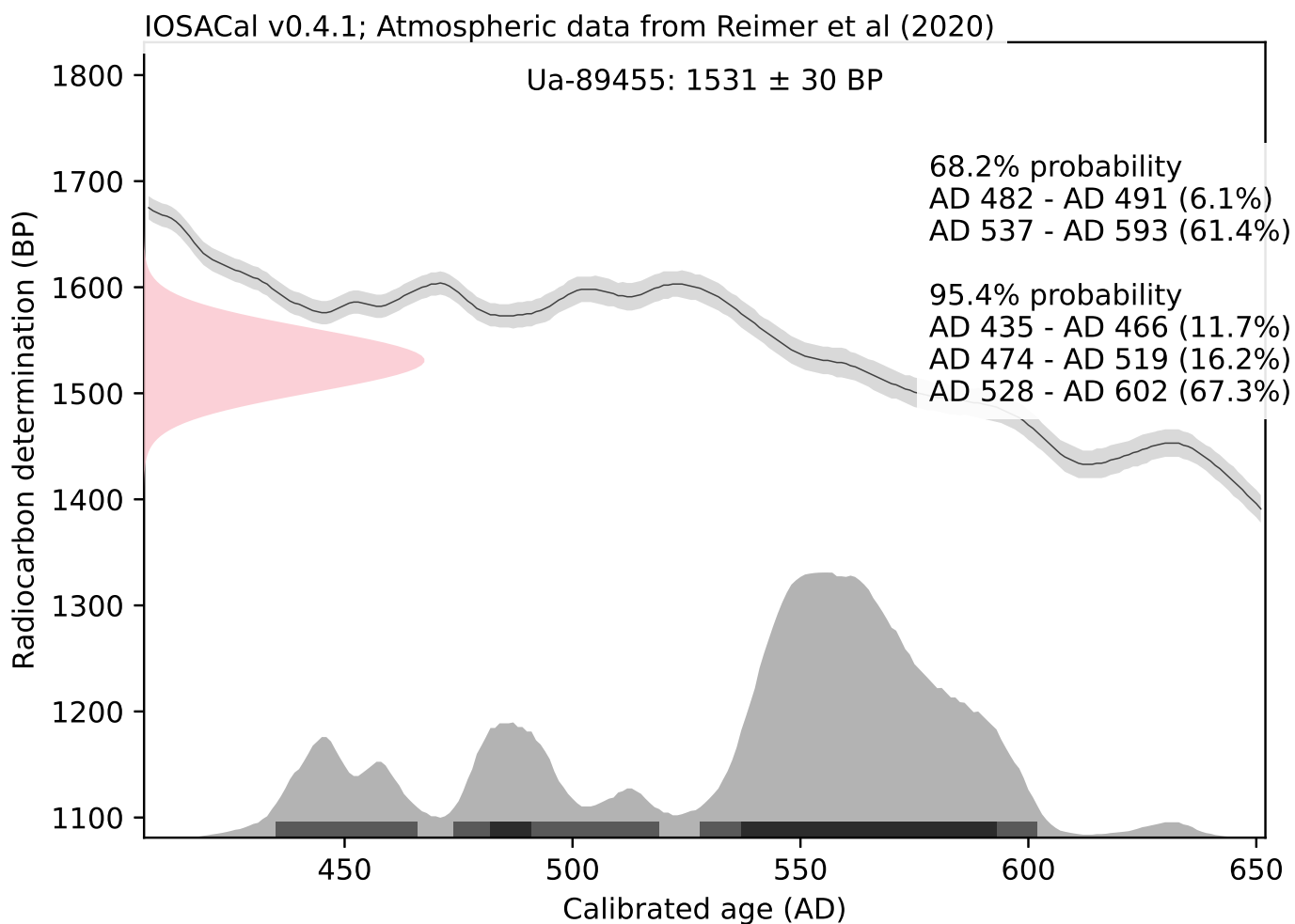
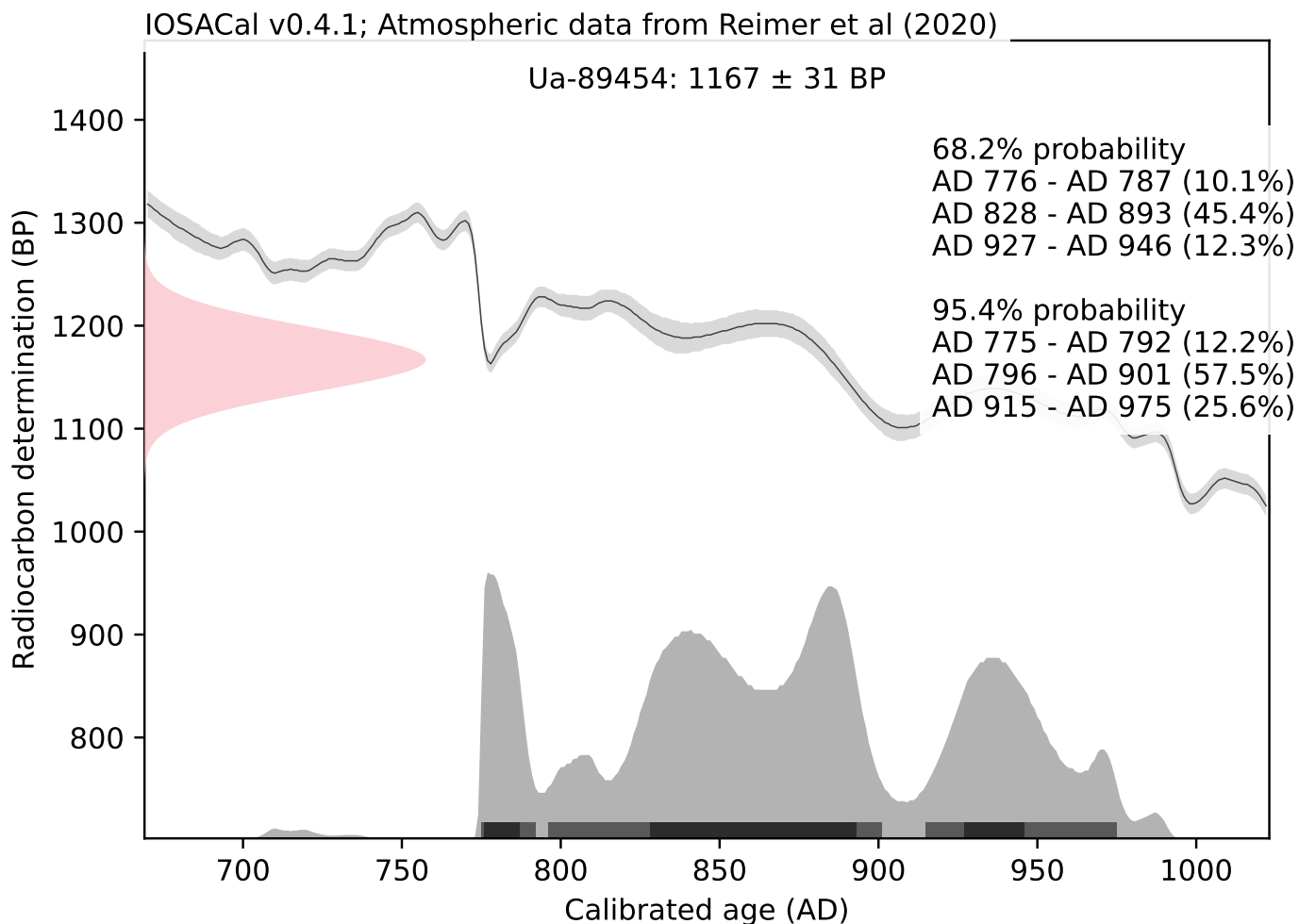
Karl Håkansson/Daniel Primetzhof

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

LänsMuseet Gävleborg, Södra Strandgatan 20, 802 50 Gävle. lansmuseetgavleborg.se